

MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ

Fakulta pedagogická

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Brno, 2015

Kroupová Lucie

MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra primární pedagogiky

Spolupráce rodiny a mateřské školy

Bakalářská práce

Obor: Učitelství pro mateřské školy

Vedoucí práce:

Mgr. et Mgr. Lucie Grůzová

Autorka bakalářské práce:

Kroupová Lucie

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, s využitím pouze citovaných literárních pramenů, dalších informací a zdrojů v souladu s Disciplinárním řádem pro studenty Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity a se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů“.

Souhlasím, aby práce byla uložena na Masarykově univerzitě v Brně v knihovně Pedagogické fakulty a zpřístupněna ke studijním účelům.

V Brně dne 29. 3. 2015

Lucie Kroupová

Kroupová Lucie

Poděkování:

V úvodu své práce bych chtěla upřímně poděkovat paní Mgr. et Mgr. Lucii Grůzové za vedení, ochotu, trpělivost a konzultace při vypracování této bakalářské práce. Děkuji také všem pedagogům fakultní mateřské školy, kteří mi umožnili výzkum s rodiči, současně děkuji všem rodičům, kteří se výzkumu zúčastnili.

Dále bych ráda poděkovala své rodině za veškerou podporu a trpělivost, kterou mi při studiu projevovali.

Dne 29. 3. 2015 v Brně

Kroupová Lucie
.....
Kroupová Lucie

Bibliografický záznam

KROUPOVÁ, Lucie. *Spolupráce rodiny a mateřské školy*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická, Katedra primární pedagogiky, 2015, 66 s.
Vedoucí bakalářské práce: Mgr. et Mgr. Lucie Grůzová

Anotace

Bakalářská práce se zaměřuje na spolupráci rodičů a mateřské školy. Teoretická část definuje základní pojmy dané problematiky, vymezuje jejich význam, proměny v čase a jejich legislativní ukotvení v zákonných normách. Vymezuje formy a možnosti spolupráce rodičů s mateřskou školou, jejich význam a podíl na rozvoj osobnosti dítěte. Praktická část se věnuje akcemi pořádaných fakultní mateřskou a jejich přínosem pro dítě z pohledu rodičů. Dále řeší spokojenost rodičů s nabídkou a kooperací s mateřskou školou při pořádaných akcích. V závěru práce nabízí možné návrhy na zefektivnění spolupráce rodičů s mateřskou školou.

Abstract

The Bachelor thesis is focusing on the role of parents in interactions with kindergartens. Theoretical part defines the basic terminology of given problematics, its meaning, changes through years, as well as its legal side. In this work, the forms of co-operation between the parents and the kindergartens, its importance and participation towards the development of the child's personality are specified. Practical part deals with events held by the Faculty Kindergarten and their benefit for the children from the parent's view, satisfaction of parents with the offer of the events, and their co-operation with the kindergarten during these events. The conclusion offers possible options on how to make the co-operation of the parents with kindergarten more effective.

Klíčová slova

Spolupráce, rodina, mateřská škola, komunikace, dítě

Key words

Cooperation, parents, kindergarten, communication, child

Obsah

1. Úvod	9
2. Teoretická část.....	10
2.1 Socializace dítěte	10
2.2 Rodina.....	11
2.2.1 Vývoj a proměna rodiny do současnosti	12
2.2.2 Funkce rodiny.....	14
2.2.3 Role rodičů v životě dítěte	16
2.2.4 Výchova v rodině	18
2.3 Mateřská škola	19
2.3.1 Vývoj předškolního vzdělávání po současnost	20
2.4 Spolupráce rodičů s mateřskou školou	24
2.4.1 Význam spolupráce rodičů s mateřskou školou.....	26
2.5 Legislativní vymezení spolupráce rodičů s mateřskou školou	27
2.6 Akce mateřské školy pro společně strávené chvíle	28
2.7 Formy spolupráce rodičů s mateřskou školou	31
2.8 Kvalitní spolupráce s rodiči	33
2.9 Rizika spolupráce rodičů s mateřskou školou.....	34
3. Praktická část.....	36
3.1 Cíl výzkumu.....	36
3.2 Metody výzkumu	36
3.3 Sběr dat	38
3.4 Výsledky výzkumu	39
3.4.1 Pojem spolupráce a postoj rodiče k němu.....	40
3.4.2 Faktické zapojení rodičů	41
3.4.3 Přínosy spolupráce	42
3.4.4 Informovanost, zapojení rodičů	43
3.5 Shrnutí.....	44
3.6 Doporučení pro mateřskou školu	46
4. Závěr.....	47
Resumé.....	48
Summary.....	48
Seznam použitých zkratk	49

Seznam použité literatury	50
Seznam příloh	53
Příloha č.1 – přepis plného znění rozhovoru s respondentem A	54
Příloha č. 2 – přepis plného znění rozhovoru s respondentem B.....	59
Příloha č. 3 – přepis plného znění rozhovoru s respondentem C.....	62
Příloha č. 4 – přepis plného znění rozhovoru s třídní paní učitelkou	66

1. Úvod

Spolupráce rodičů s mateřskou školou je významná pro edukaci dítěte předškolního věku. Pokud rodiče spolupracují s mateřskou školou a vzájemně si důvěřují, tento pocit se přenáší na dítě a díky tomu se v mateřské škole cítí bezpečně.

Spolupráce rodičů s mateřskou školou byla v minulosti jednosměrným procesem, ve kterém rodiče možnost spolupráce nedostávali. Kooperace rodičů s mateřskou školou byla podceňována.

V současné době nabízí mateřské školy mnoho příležitostí ke spolupráci. Mimo jiné jsou to akce mateřské školy, které jsou určeny pro rodiče s dětmi. Akce, které mateřské školy pořádají, jsou příležitosti k neformálnímu setkávání se s kolektivem mateřské školy spolu s rodiči a dětmi, což přispívá k zlepšení a prohloubení vztahů.

Mateřské školy nabízí rodičům možnost podílet se na organizaci pořádaných akcí. Rodiče mají možnost vidět jednání pedagogů s dětmi, spolupráci dětí a vzájemnou komunikaci.

Ne všichni rodiče však příležitosti ke spolupráci využívají. Cílem této práce je přiblížit rodičům přínos akcí pro jejich dítě a nabídnout mateřské škole zpětnou vazbu od rodičů.

Předmět teoretické části bakalářské práce je vymezení rodiny, jejich funkcí, role matky a otce v životě dítěte, proměny a vývoj rodiny do současnosti a typy výchovy v rodině. Teoretická část se dále zabývá vymezením mateřské školy, vývojem preprimárního vzdělávání, vývojem spolupráce rodičů s předškolními institucemi, vymezením pojmu spolupráce rodičů s mateřskou školou a jejich legislativním zakotvením, významy a formami spolupráce rodičů s mateřskou školou.

Cílem praktické části je zjistit, které akce pořádané mateřskou školou rodiče navštěvují, zdali mají možnost se na nich organizačně podílet a jaký konkrétní přínos mají, podle jejich názoru, tyto pořádané akce pro jejich dítě.

Dalším cílem je návrh adekvátního řešení rodičů, aby spolupráce s mateřskou školou byla co nejefektivnější. Mateřská škola získá zpětnou vazbu na akce, které pravidelně pořádá, včetně návrhů na jejich zlepšení a změnu.

2. Teoretická část

2.1 Socializace dítěte

Pojem socializace znamená postupné začleňování se do společnosti. Socializace probíhá po celý život.

(PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J., 2008)

Ihned po narození se dítě socializuje v rodině. Jedná se o primární socializaci. Dítě navazuje první sociální vztahy s rodiči, silné pouto navazuje zejména s matkou. Rodiče mu poskytují bezpečí a pocit jistoty. Dítě se nachází v různých rolích – v roli dítěte, vnoučete, sourozence. (MOŽNÝ, I., 2011)

„Rodina je základním životním prostředím dítěte. Obklopuje ho, ale také se do něj promítá. Odráží se v jeho vlastnostech, chování a jednání.“

(SEDLÁČKOVÁ, H., SYSLOVÁ, Z., ŠTĚPÁNKOVÁ, L., 2012, s. 72 – 73)

K pozitivní socializaci dochází ve funkční rodině, ve které je výchova zaměřena na:

- *zdůraznění významu životních perspektiv*
- *vnitřním přesvědčením o hodnotě mezilidských vztahů*
- *upevňování a rozvíjení zdravého sebevědomí*
- *posilování způsobilosti dítěte tvořivě myslet a jednat*
- *pevném přesvědčení o povinnostech a zodpovědnosti dítěte vůči rodinnému celku*

(SEDLÁČKOVÁ, H., SYSLOVÁ, Z., ŠTĚPÁNKOVÁ, L., 2012, s. 73)

Okolo třetího roku dítě nastupuje do mateřské školy, kde se dostává do skupiny vrstevníků a dále se socializuje. V mateřské škole dochází k sekundární socializaci. Dítě se adaptuje v mateřské škole, přizpůsobuje se, zvyká si na nové prostředí. Proces adaptace dítěte probíhá subjektivně. Může trvat několik dní až několik týdnů. Dítě se poprvé odpoutává od matky, se kterou má většinou silné pouto. Adaptační proces končí úplným začleněním se dítěte do kolektivu.

Dítě se v mateřské škole socializuje pomocí sociálního učení. Dítě se učí reagovat na různé společenské situace, uzpůsobuje své chování společenským normám, učí se jednat adekvátně k situacím. V předškolním období se rozvíjí pocity k vlastnímu hodnocení. Sebehodnocením dítě vytváří svůj sebeobraz, sebepojetí. Postupně si dítě vytváří sebeúctu, seberealizaci. (SEDLÁČKOVÁ, H., SYSLOVÁ, Z., ŠTĚPÁNKOVÁ, L., 2012)

Podle Možného se teorie socializace dítěte opírá o Meadův přístup. Meadův přístup diferencuje socializace na dvě fáze. První je fáze, ve které dítě upřednostňuje hry nápodobou, tzv. hry na „něco“. V této fázi dítě napodobuje role, které zná a střídá přejaté role. Druhá fáze je taková, ve které se dítě zapojuje do hry a respektuje její pravidla. Dítě se učí rozpoznávat očekávání na určité pozice a jejich legitimnost. K dokonalému přejímání rolí dochází podle Meana kolem 7 – 8 roku. (MOŽNÝ, I., 1999)

2.2 Rodina

Rodina je pro vývoj dítěte velmi důležitá. Rodina je definována různými způsoby, může být definována z hlediska různých disciplín vědy, například pedagogiky, psychologie a sociologie.

Z pedagogického hlediska je rodina vnímána jako nejstarší společenská instituce, plní mnoho funkcí, poskytuje dítěti základní péči a jistotu a zajišťuje uspokojení potřeb dítěte. Jako nejběžnější model rodiny uvádí tzv. nukleární rodinu, kterou tvoří nejbližší příbuzní, kterými jsou rodiče a děti. Současné pojetí rodiny je chápáno jako sociální skupina nebo společenství žijící ve vlastním prostoru – domově. Definice zahrnuje nejen rodinu vlastní a úplnou, ale také neúplnou rodinu a náhradní rodinu. (PRŮCHA, J., WALTEROVÁ E., MAREŠ J., 2008)

Psychologický slovník uvádí, že: *„Rodina je společenská skupina, která je spojená manželstvím nebo pokrevními vztahy a odpovědností a vzájemnou pomocí.“* (HARTL, P., HARTLOVÁ, H., 2000, s. 512)

„Rodina představuje sociální zařízení, jehož primárním účelem je vytvářet soukromý prostor, stíněný proti vířícímu a nepřehlednému světu veřejnému. Chrání své členy, nemění svůj tvar, vnitřní uspořádání ani habitus a změny ve svém okolí vyrovnává.“
(MOŽNÝ, I., 1999, s. 13)

Obecně můžeme rodinu považovat za základní pilíř pro vývoj dítěte. Za rodinu obvykle považujeme soužití osob, které mezi sebou mají příbuzenské vztahy, nebo jsou spojeny manželstvím nebo adopcí. Z definic je patrné, že rodina (rodiče) zajišťují dítěti jeho základní biologické potřeby a vytváří pro dítě vhodné prostředí. Mimo jiné rodina vytváří příznivé emocionální klima a přináší dítěti citové uspokojení.

2.2.1 Vývoj a proměna rodiny do současnosti

Rodina, jako pojem, existuje a používá se od nepaměti. V historickém kontextu se však podoba rodiny, její funkce a výchovná složka, měnily.

Z archeologických, etnografických a prehistorických výzkumů se dozvídáme, že způsob života v pravěku byl skupinový. Elementární poznatky děti přejímaly od dospělých nápodobou. Diferenciovala se výchova z genderového hlediska. Dívky byly vychovávány především k tomu, aby obstaraly domácnost, vařily a šily oděvy. Chlapci byli vychováni k boji, k výrobě zbraní a zabezpečení skupiny.

V antickém Řecku se setkáváme se dvěma různými výchovnými styly. Ve Spartě byla výchova věcí veřejnou. Její složky byly zaměřené na vojenský výcvik. Stát vychovával chlapce i dívky. Rodina, a její výchovná složka, byla potlačena. Cílem výchovy v Athénách byla kalokagathie – mnohostranná výchova. Soukromé školy byly určeny pouze chlapcům. Dívky byly vychovávány doma – matkou. Jejich výchova spočívala v péči o domácnost, tanci a hudbě. Podle Platóna jsou děti majetkem státu, nikoliv rodičů.

Ve starém Římě existovala pouze rodinná výchova. Absolutní moc zastával otec. Dítě bylo jeho majetkem. Otec mohl rozhodovat o jeho životě. Rodina zajišťovala dětem elementární vzdělání ve čtení, psaní a počítání. Rodiče své děti také učily hospodářským pracím a manipulaci se zbraněmi.

Ve středověku se společnost dělila na stavy. Výchovy a vzdělání se lidem dostalo podle toho, do jakého stavu patřili. Středem výchovy bylo křesťanství. Výchova se zaměřovala na poslušnost, kázeň a pokoru. Vedoucí postavení v rodině měl muž, žena i děti mu byly podřízeny. Dětství trvalo krátce, zhruba do osmi let. Děti se připravovaly na své budoucí povolání v rodině. Vzděláváním dívek se nevěnovalo tolik pozornosti.

Novověk zkvalitňuje metody vzdělání a výchovy. Myslitelé bojovali proti nepřiměřeným fyzickým trestům dětí. Nastala doba nových metod výuky, akceptace dítěte jako individuality a rozvoj všech stránek osobnosti. Roku 1805 byla zavedena povinná školní docházka. V tomto období vznikaly revoluce za zrovnoprávnění žen. Na přelomu 19. a 20. století začínaly v průmyslu pracovat ženy. Muž již nebyl jediným živitelem rodiny a jeho vedoucí postavení v rodině začalo klesat. (PAVLOVSKÁ, M., ŠMAHELOVÁ, B., SYSLOVÁ Z.)

Od 19. století do 60. let 20. století se v rodině klade požadavek, že úkolem ženy je pečovat o domácnost a co nejlépe se starat o děti, zatímco muž pracuje mimo domov a finančně zabezpečuje rodinu. Od 60. let je tento požadavek kritizován, hlavně ženským sociálním hnutím – feminismem. Rozvod se stává vzájemnou dohodou. Narůstá soužití mimo manželství, o sezdání páry uvažují v případě, že chtějí zplodit potomka. Tuto rodinu nazývá de Singly „Postmoderní rodina.“

De Singly charakterizuje proměny rodiny od 60. let šesti body:

- 1. snížení sňatečnosti,*
- 2. nárůst počtu rozchodů a rozvodů,*
- 3. nárůst neúplných rodin s jedním rodičem, nebo rodin složených nebo obnovených,*
- 4. snížení počtu porodů,*
- 5. nárůst mimomanželských porodů,*
- 6. nárůst námezdní práce žen, převážně matek.*

(SINGLY, François de., 1999, s. 87)

Změnu rodiny potvrzují i výzkumy v České republice. V letech 1992 – 1998 proběhl výzkum, který zjistil, že úplnou rodinu tvoří 51,3 %. V posledním desetiletí se v České republice snížil počet sňatečnosti a porodnosti. Tato změna je důsledkem odlišného životního stylu mladé generace, která, před založením rodiny a sňatkem, upřednostňuje kariéru, cestování, studium a volnočasové aktivity.

K uzavření sňatku většinou dochází až s očekáváním potomka. Dalším rysem současné společnosti je koordinace těhotenství. S rozšířením spolehlivé antikoncepce se snížil počet interrupcí a nechtěných těhotenství.

De Singly výstižně definuje jednou větou výdobytky současné společnosti. „*Současná doba je charakterizována větším ovládnutím vlastního osudu.*“ (SINGLY, François de., 1999, s. 88)

S tím souvisí i vyšší rozvodovost párů. Samotní aktéři se rozhodují manželství ukončit. Manželství není ukončeno smrtí, například ženy při porodu nebo muže ve válce nebo úrazem v zaměstnání, jak tomu dříve bývalo. (SINGLY, François de., 1999)

Ze Sčítání lidu, domů a bytů z roku 2010 vyplývá, že se v České republice zvýšil počet neúplných rodin, nejčastěji je to matka s dítětem.

2.2.2 Funkce rodiny

Funkce rodiny můžeme definovat jako povinnosti, které mají rodiče vůči dítěti. Rodina má mnoho funkcí, které dítěti zajišťují jeho primární potřeby a uspokojení. Pedagogický slovník uvádí, že rodina plní funkci socializační, ekonomickou, reprodukční, sexuálně – regulační a další funkce. Jiné rozdělení funkcí uvádí Střelec, a popisuje čtyři funkce, které jsou pro dítě v období raného dětství stěžejní. Konkrétnější rozdělení uvádí Helus, který popisuje deset funkcí rodiny zásadních význam pro socializaci dítěte.

Střelec uvádí, že stěžejními funkcemi rodiny jsou funkce:

- Výchovná (socializační) funkce – funkce zahrnuje formování „já“ dítěte a poznávání mezilidských vztahů,
- Emocionální – uspokojení základních emocionálních potřeb,

- Biologická – zabezpečuje růst populace prostřednictvím rodiny,
- Ekonomická – materiální zabezpečení členů rodiny.

(STŘELEČ, S., 2009)

Helus popisuje 10 zásadních funkcí, které jsou potřebné pro úspěšnou socializaci dítěte.

- Rodina spolu soudržně a spolupracuje se všemi členy rodiny;
- Rodina zajišťuje dítěti pozitivní emoční vztahy;
- Komunikace v rodině je otevřená a upřímná;
- Všichni členové rodiny se vzájemně respektují;
- Rodina je schopna řešit a překonávat zátěžové a konfliktní situace;
- Rodina je pro dítě oporou;
- Rodina dává dítěti prostor pro aktivní projev, pro jeho seberealizaci a kooperaci s druhými
- Rodina uspokojuje primární potřeby dítěte;
- Rodina uvádí dítě do vztahu k věcem a rozvíjí zodpovědné chování k věcem;
- Rodina respektuje zájmy a zralost dítěte. (HELUS, Z., 2007)

Pro práci je důležitá definice Střelce (2009), která je stručná a výstižná. Zohledňuje více aspektů v jednotlivých funkcích. Uspořádání funkcí podle Heluse (2007) je konkrétní, ale myslím si, že se nezaměřuje na celkové funkce rodiny, více se zabývá emoční podporou a soudržností rodiny.

Pokud rodina plní všech deset zásad, je označována za funkční rodinu.

Sociálně – pediatrická diagnostika rodiny v České republice rozlišuje čtyři pásma funkčnosti rodiny.

Dunovský uvádí tato rozdělení:

- Funkční rodinu – Rodina, která je schopna zajistit dítěti dobrý vývoj a prospěch.
- Problémovou rodinu – Vyskytuje se zde porucha některých funkcí, avšak neohrožují rodinu ani vývoj dítěte. Rodina je zvládá problémy řešit sama nebo s pomocí jiných.

- Dysfunkční rodinu – Porušeny jsou některé, nebo všechny, funkce a ohrožují rodinu a ohrožen je i vývoj dítěte. Pomoc je zde zajištěna ze strany odborníků.
- Afunkční rodinu – Poruchy funkcí jsou tak rozsáhlé, že rodina neplní základní účel a dítěti škodí, nebo jej ohrožuje na jeho životě. (DUNOVSKÝ, J., 1999)

2.2.3 Role rodičů v životě dítěte

Pro dítě jsou členové rodiny velkým vzorem. Dítě se zajímá o činnosti členů rodiny, napodobuje je, zkouší si role ve hře a fixuje si je.

Pokud na jeho napodobování reagujeme, posilujeme tím nápodobu lidského chování jednotlivých pohlaví.

„Jsem ráda, ty můj kluku, že mi pomáháš nést ty těžké tašky s nákupem. Děláš to právě tak jako tatínek.“

(PREKOPOVÁ, J., 2010, s. 33)

Nevědomky či záměrně směřujeme dítěte k nápodobě mužského nebo ženského chování.

Role obou rodičů jsou pro dítě velmi důležité. Matka a otec mu dávají odlišné vzory chování a rozvíjí dítě v jiných oblastech. Jejich role jsou pro rozvoj dítěte nezastupitelná.

Role matky v životě dítěte

Matka je orientována na vztahy – na soucit, péči a odpuštění. Po porodu na matku připadá více povinností, otcova úloha v této době spočívá především v opoře. V prenatálním období je nejvýznamnější úloha matky, která je bezprostředně v kontaktu s dítětem. Láska a pozitivní postoj k nenarozenému dítěti je důležitý faktor pro správný vývoj dítěte. V období novorozeneckém a batolecím zůstává pro dítě primárně matka, která naplňuje jeho biologické a emocionální potřeby. Matky volí hru s hračkou a citlivě reagují na pozornost dítěte. Předškolní dítě si osvojuje normy, hodnoty a chování rodiče většinou stejného pohlaví.

Někdy je matka označována za „element laskavosti“ v životě dítěte. Interakce s matkou rozvíjí dítě v oblasti sociálních vztahů, kontaktu a vztahu k lidem. Matka poskytuje dítěti velkou míru laskavosti a soucitu. Soucit může být někdy chápán jako forma lítosti a matka má touhu dítě chránit před utrpením, bolestí, zklamáním a námahou.

(ORAVCOVÁ, J., ĎURICOVÁ L., BINDASOVÁ, O., 2007)

Role otce v životě dítěte

Otec je orientován více na pravidla, a to spravedlnost, poctivost a povinnost. V prenatalním období je úlohou otce podpora a ochrana matky. V období novorozeneckém a batolecím otec uspokojuje potřeby dítěte prostřednictvím hry. Díky hře se mezi otcem a dítětem prohlubuje emocionální vazba. Otec vymýšlí hry dynamické, plné zvratů. Hra mívá rychlejší tempo. Úlohy rodičů se vyrovnávají v předškolním věku dítěte. Interakce s otcem je dynamičtější a pomáhá dítěti v rozvoji komunikačních dovedností.

Dítě si uvědomuje výhody, které mu poskytuje otec lépe než matka. Otec dítě podporuje v jeho samostatnosti a rozšiřuje jeho zkušenosti. Dítě je ohromeno otcovou fyzickou zdatností a dalšími aspekty obdivu.

Identifikace se stejným pohlavím se prohlubuje ve věku školní docházky. Problém nastává, pokud dítě – chlapec – nevyrůstá s otcem, nebo je otec časově zaneprázdněn. Chlapci, kteří vyrůstají bez otce, se projevují nárůstem vzdoru a nedůvěry k ženám. Chlapci, na které nemá otec dostatek času, bývají velmi silně závislí na matce a mají snahu se v kolektivu izolovat.

(ORAVCOVÁ, J., ĎURICOVÁ L., BINDASOVÁ, O., 2007)

2.2.4 Výchova v rodině

„Výchovou rozumíme proces záměrného působení na osobnost člověka s cílem dosáhnout pozitivních změn v jejím vývoji. Různá pojetí výchova byla ovlivněna sociokulturními podmínkami, odlišnými koncepcí pojetí člověka, akcentací jednotlivých stránek výchovného procesu.“

(PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J., 2008 s. 277)

Tradičně se výchovou rozumí záměrné působení dospělých na děti vedoucí k určitému cíli. Využívá se přitom různých výchovných metod a prostředků. Pro dítě je důležité vědět, že rodiče jsou ve způsobu výchovy zajedno. Za prvotní působilé jsou právě považováni rodiče.

„Způsob výchovy znamená celkovou interakci dospělých s dítětem. Projevuje se volbou a způsobem užití výchovných prostředků, postupů a metod, tomu odpovídajícím prožíváním a chováním dítěte. Způsob výchovy vyjadřuje to podstatné ve výchově, co ovlivňuje volbu dílčích prostředků a postupů. A to podstatné ve výchově je emoční vztah k dítěti a způsob výchovného řízení.“

(ČÁP, J., 1996, s. 135)

Jako klasické dělení způsobu výchovy se uvádí tři základní styly:

- Autokratický styl – Dítě je silně řízeno rodiči, jsou používány nepřiměřené tresty. Na názory a potřeby dítěte nejsou brány ohledy.
- Liberální styl – Dítě nemá stanovená téměř žádná pravidla. Není vedeno k zodpovědnosti, dítě má příliš volnosti, které často zneužívá.
- Sociálně – integrační styl nebo též demokratický styl – Dítě má nastavená pravidla s dostatkem volnosti a ohledem na jeho názory a potřeby. Tento styl je kompromisem mezi předešlými styly výchovy.

Šulová nabízí jiný pohled na styly výchovy. Uvádí tradiční, moderní a hledající styl výchovy.

- Tradiční model se projevuje tím, že dítě je v centru „všeho dění“. Veškeré potřeby dítěte a jeho péče jsou prvořadě. Patrný je maximální zájem o dítě.
- Moderní styl výchovy se vyznačuje tím, že rodiče kladou vysoké požadavky na dítě. Očekávají, že jejich dítě bude úspěšné a dokonalé. Dítě je často přetěžováno různými zájmovými kroužky.
- Hledající styl výchovy se vyznačuje návratem k přírodě. Nejdůležitější je kontakt s rodiči.

„Rodina má ve vyspělých společnostech hlavní odpovědnost za výchovu svých dětí. Tato odpovědnost vychází z historických a kulturních tradic života společnosti a je zakotvena v jejích právních a mravních normách. V životě rodiny se v pozitivním i negativním smyslu promítají celkové dlouhodobé důsledky výchovy jejích dětí.“

(STŘELEČ, S., 1998, s. 158)

Vedle rodiny se na výchově dětí spolupodílí škola a učitelé, volnočasové organizace, hromadně sdělovací prostředky a další lokální faktory společenského prostředí.

2.3 Mateřská škola

„Mateřská škola je školské zařízení navazující na výchovu dětí v rodině a v součinnosti s ní zajišťující všestrannou péči dětem zpravidla ve věku od tří do šesti let.“

(PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J., 2008 s. 118)

Předškolní vzdělávání se díky Školskému zákonu stává legislativní součástí vzdělávacího systému v České republice. Předškolní vzdělávání je zajišťováno mateřskými školami.

„Úkolem institucionálního předškolního vzdělávání je doplňovat rodinnou výchovu a v úzké vazbě na ni pomáhat zajistit dítěti prostředí s dostatkem mnohostranných a přiměřených podnětů k jeho aktivnímu rozvoji a učení. Předškolní vzdělávání má

smysluplně obohacovat denní program dítěte v průběhu jeho předškolních let a poskytovat dítěti odbornou péči. Předškolní vzdělávání má usnadňovat dítěti jeho další životní i vzdělávací cestu.“

(SMOLÍKOVÁ, K., 2004, s. 7)

Koťátková uvádí, že mateřská škola je místem, kde se dá soustředěně pracovat na rozvoj osobnosti a kultivaci vzájemných vztahů v dětské skupině. (KOŤÁTKOVÁ, S., 2014)

Podle Matějčka je mateřská škola velmi důležitá pro rozvoj sociálních, psychických a kulturních návyků dítěte. Děti, které po třetím roce nenavštěvují mateřskou školu, jsou ochuzovány o přátelství ve skupině svých vrstevníků. (MATĚJČEK, Z., 1996)

Jednotlivé definice se shodují na důležitosti předškolního vzdělávání pro dítě. Můžeme říci, že spíše definují funkce mateřských škol.

2.3.1 Vývoj předškolního vzdělávání po současnost

Škola a institucionální vzdělávání existují již po staletí, první instituce nalézáme ve starověku. Vzdělávání se měnilo podle hodnot společnosti a jejich požadavků. Vzdělávání procházelo různými změnami, a to jak z hlediska náplně a cílů výuky, tak i genderového hlediska.

Vznik institucí zaměřených na předškolní vzdělávání má krátkou historii. Mnoho významných myslitelů se předškolní výchovou zabývalo, ale již z pojmu „rodinná výchova“ nebo „mateřská výchova“ zjišťujeme, že vzdělávání probíhalo individuálně v rodině. K prvním spisům zaměřených na výchovu malých dětí patří díla Tomáše ze Štítného, který kladl důraz na poslušnost dětí. Výchově k ukázněnosti a mravní výchovou dětí se v podobě příruček věnoval Mistr Jan Hus. Nejstěžejnějším dílem v období humanismu je dílo Jana Amose Komenského *Informatorium školy mateřské*. V knize jsou formulovány cíle, obsah a podmínky výchovy dítěte předškolního věku. Matkám radí, jak se starat o děti a nepřetěžovat je. (PAVLOVSKÁ, M., ŠMAHELOVÁ B., SYSLOVÁ Z., 2012)

V 19. století se začaly zřizovat první „dětince“, mezi které můžeme zařadit opatrovny, dětské zahrady a mateřské školy. Potřeba institucí vzrostla s rozvojem průmyslu a zaměstnání žen – matek.

Roku 1809 byla v Anglii založena škola pro nejmenší děti. Tato instituce spadala pod správu továrny a byla určena pro děti matek, které v továrně pracovaly. Založil ji Robert Owen. Později, roku 1816, založil „Nový institut pro výchovu charakteru“, kde vzdělávání rozdělil podle věku na „Dětskou školu“ pro děti od jednoho roku do pěti let, a na „Počáteční školu“ pro děti od pěti do dvanácti let. Ve Francii považujeme za zakladatele předškolního vzdělávání Friedricha Oberlina a Jeana Cochina. Oberlin zakládal tzv. „školy pletení“ určené pro děti od čtyř do sedmi let. Zaměřil se na elementární vzdělávání a pracovní činnosti. Jean Cochin zakládal opatrovny určené pro děti od dvou let, které pomáhaly rodičům ve výchově. Z Německa můžeme jmenovat Friedricha Fröbela. Fröbel zhotovoval učební pomůcky, tzv. „dárky dětem“ a zaměřoval se na elementární vzdělání. Vypracoval učební plán a učil „vedoucí kroužků“, jak vzdělávat děti pomocí „dárků“. V roce 1840 založil komplexní institut „Kindergarten“, zaměřený právě na vzdělávání a didaktickým hrám s „dárky“, které rozvíjely fantazii, vytrvalost, trpělivost, jemnou motoriku a představivost.

K založení první opatrovny na Slovensku přispěla Marie Terezie Brunswicková, a to v roce 1829 v Bánské Bystrici. (PAVLOVSKÁ, M., ŠMAHELOVÁ B., SYSLOVÁ Z., 2012)

Rozvoj předškolních zařízení v českých zemích nastal v 19. století. V roce 1848 zde působilo okolo dvaceti opatroven. První opatrovnu řídil Jan Vlastimír Svoboda v Praze na Hrádku. Opatrovna byla určena pro děti od dvou do pěti let. Zaměstnanci byli kvalifikovaní učitelé se znalostí českého i německého jazyka. Děti se učily základy čtení, psaní a počítání, tzv. trivium. Kromě trivia se Svoboda věnoval rozvoji všech složek osobnosti dítěte. Olomoucký lékař František Mošner vydal knihu s názvem Pěstounka, ve které vyzdvihoval úlohu předškolního vzdělávání a zřizování opatroven. Roku 1869 byla, za pomoci Marie Riegrové, první mateřská škola v Praze u sv. Jakuba. Mateřská škola se inspirovala výchovným programem z Německa, Francie a Svobodovy opatrovny. Problematikou mateřských škol se zabývala Barbora Ledvinková, která mimo jiné

působila jako učitelka v mateřské škole v Praze u sv. Jakuba, v knihách *Nástin vývoje opatroven, školek a mateřských škol* a *Škola mateřská*. Problematikou předškolního vzdělávání se věnovala Božena Studničková v knihách *Pěstounkám škol mateřských* a *Úvahy a ukázky metodické práce v oboru škol mateřských*. Od roku 1887 vydávala přílohu *Škola mateřská* v časopise *Časopis učitelek*.

Na počátku 20. století navázala na Mošnera, Ledvinkovou a Studničkovou Anna Süssová. V roce 1910 založila v Brně pokusnou mateřskou školu. Zaměřovala se na rozvoj hrubé motoriky, fantazie, smyslů a praktických dovedností. Znalosti děti získávaly přímo z vlastní zkušenosti. Mimo jiné měly děti možnost pěstovat na zahradě květiny a chovat zvířata.

Süssová v díle *Kam jsme dospěli v hromadné výchově dětí* kritizovala způsob práce s dětmi v mateřských školách, ve které chyběl hlavně pohyb. Snažila se o vydání zákona o školách mateřských a vzdělání pěstounek a zpracovala návrh osnovy vzdělávání v mateřských školách. Prosazovala pedocentrismus, role učitele měla být potlačena. Dítě mělo mít maximální svobodu a individuální přístup. O rozvoj předškolního vzdělávání se zasloužila i Ida Jarníková ve svém spise *Příručka pro školy mateřské*, ve které se věnovala návrhem programu s náplní učiva, metodami a organizací v mateřské škole. Velký důraz byl kladen na hru. V roce 1938 vznikly *Výchovné osnovy pro mateřské školy hlavního města Praha*, které se zabývaly činnostmi, které má učitelka s dětmi vykonávat.

Zásadním prostředkem v těchto osnovách je uvedena hra dítěte, výčet činností ji pouze doplňuje. (PAVLOVSKÁ, M., ŠMAHELOVÁ B., SYSLOVÁ Z., 2012)

Požadavky reformního hnutí byly přijaty. Položily základní rozvoj svobodné osobnosti dítěte, který se aplikoval ve všech výchovných programech. Snahy byly přerušeny druhou světovou válkou a nástupem fašismu. Ve druhé polovině 20. století zavedl totalitní režim jiné požadavky na výchovu dětí předškolního věku. Sovětská pedagogika se odklonila od potřeb dítěte a dítě vzdělávala podle požadavků socialistické společnosti. Spontánní hra je z programu dne téměř vytěsněna a je nahrazena řízenou činností učitelky. Nejsou respektovány individuální schopnosti a tempo dítěte. Režim dne je pevně

stanovený pro mateřské školy v celém státě. (PAVLOVSKÁ, M., ŠMAHELOVÁ B., SYSLOVÁ Z., 2012)

Po roce 1989 dochází k proměně vzdělávacího systému v České republice. Vznikla tzv. školská reforma, které vymezuje a zavádí změny ve vzdělávání.

Proměny vzdělávání byly popsány v Národním programu rozvoje vzdělávání v České republice. Jinými slovy je tento dokument označován Bílá kniha. *„Bílá kniha odstartovala proměnu tradiční školy v duchu progresivních evropských trendů.“* (HORKÁ, H., SYSLOVÁ, Z., 2011, s. 20)

Podle Syslové hlavní proměnu ve vzdělávání představuje tzv. dvouúrovňové kurikulum. První úroveň představují Rámcové vzdělávací programy, jejich cíle, východiska, zásady a požadavky vzdělávání představují druhou úroveň.

V předškolním vzdělávání nastala změna v podpoře rozvoje individuality, zaměřené na samostatné jednání a zodpovědnost, změnily se cíle vzdělávání z paměťového memorování na všestranný rozvoj osobnosti založená na vnitřní motivaci dítěte. Zkvalitnila se komunikace mezi všemi partnery vzdělávání. Mateřské školy otevírají své dveře rodičům. Rodiče jsou rovnocennými partnery a mají možnost se podílet na průběhu vzdělávání.

Komunikace mezi pedagogy a rodiči se změnila z úrovně „řešení kázeňských problémů“ na adekvátní spolupráci, která se vyznačuje nabídkou pomoci a podpory.

(HORKÁ, H., SYSLOVÁ, Z., 2011)

Legislativní vymezení spolupráce rodičů s mateřskou školou se více zabývá kapitola Spoluúčast rodičů.

I v dnešní době se mateřské školy nacházejí na různých úrovních. Některé se přizpůsobily požadavkům současného vzdělávání, setkáváme se však i s mateřskými školami s tradičním, „osvědčeným“, způsobem vzdělávání. Většina mateřských škol se v současné době nalézají mezi těmito dvěma modely.

2.4 Spolupráce rodičů s mateřskou školou

Spolupráce školy s rodinou byla dlouhou dobu omezena jen na jednosměrný přenos informací o dítěti. Podle Rabušicové se v 70. a 80. letech se spolupráce a komunikace rodičů se školou začala rozvíjet. Rodiče dostali více příležitostí zapojit se do plánování vzdělávání, měli možnost s pedagogy komunikovat přátelským a partnerským přístupem na neformálních schůzkách a celkově rodiče získali roli odpovědného a nedílného činitele ve školní výchově dítěte. (RABUŠICOVÁ, M., 2004)

Rabušicová popisuje čtyři modely vztahů mezi rodiči a učiteli od 60. let do současnosti v Evropě. Jsou to kompenzační model, konsenzuální model, participační model a model sdílené odpovědnosti.

V kompenzačním modelu byli rodiče chápáni jako spolupracovníci v edukaci dítěte. Školy určovaly postupy, díky kterým by se vzdělávací výsledky dítěte mohly zlepšit. Tento model převládal v šedesátých a sedmdesátých letech 20. století. Konsenzuální model kladl důraz na informování rodičů, přičemž komunikace byla jednosměrná. Rodiče a škola byli sobě rovni. (RABIŠOVÁ, M., 2004)

„V participačním modelu jsou rodiče chápáni jako aktivní občané, kteří jsou schopni podporovat svoje děti v jejich vzdělávacích záležitostech a legitimovat stále narůstající nároky škol.“ (RABIŠOVÁ, M., 2004, s. 12)

Smyslem modelu sdílené odpovědnosti je zapojování rodičů do takových aktivit, z nichž budou mít prospěch jejich děti. Rodiče mají ještě větší podíl na rozhodování.

Čapek uvádí, že spolupráce rodičů a pedagogů je nedílným prvkem ve vzdělávání a popisuje několik stupňů spolupráce rodičů se školou.

- *Plnění základních rodičovských povinností.*
- *Komunikace rodič – škola.*
- *Zapojení rodičů jako dobrovolníků do činnosti školy.*
- *Zapojení rodičů do domácí přípravy.*
- *Zapojení rodičů do rozhodování o záležitostech školy.*

- *Zapojení rodičů do školní komunity.*

(ČAPEK, R., 2013, s. 13)

Vedle stupňů spolupráce rodičů se školou charakterizuje Čapek klíčové rysy našeho tradičního modelu vztahů mezi rodiči a školou. Jsou jimi:

- *Separace* – Rodič a učitel mají odlišné role a odpovědnost ve výchově. Přímé kontakty jsou omezené, odehrávají se jen v předepsané době. Komunikace je jednosměrná (učitel - rodič)
- *Selektivnost* – Rodiče jsou vyzýváni k aktivitě školou.
- *Úkolování* – Učitelé především formulují požadavky a doporučení. Předpoklad učitelů, že rodina je součástí problému a musí změnit strategie výchovy dítěte.
- *Formálnost komunikace* mezi učitelem a rodiči.

(ČAPEK, R., 2013)

Pedagog se v mateřské škole může setkat s různými dětmi i s různými rodiči. Základem je tyto osoby akceptovat takové, jací jsou. Pedagog by neměl zapomínat, že každá rodina je odlišná a má jiné potřeby. (RABUŠICOVÁ, M., 2004)

Všichni rodiče chtějí, aby jejich dítě bylo v mateřské škole šťastné. Pedagogové chtějí to stejné. Klíčem k aktivní spolupráci rodičů s mateřskou školou je najít vhodný způsob, jak s rodiči komunikovat a jak je motivovat.

Spolupráce rodičů je dále definována v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání – viz kapitola Legislativní vymezení spolupráce rodičů s mateřskou školou.

Syslová uvádí, že vztahy mateřských škol s rodiči mohou být ovlivněny rolí, ve kterých rodiče vůči škole vystupují. Jsou to role klienta, partnera, občana a rodiče.

(HORKÁ, H., SYSLOVÁ, Z., 2011)

2.4.1 Význam spolupráce rodičů s mateřskou školou

Rodiče a mateřská škola by se v ideálním případě měli doplňovat na edukaci dítěte, proto je potřeba, aby si vzájemně pomáhali, informovali se o pokrocích dítěte a spolupracovali spolu jako tým.

Pokud chceme dítěti zajistit podporu v jeho rozvoji, je nutné, abychom získali informace o prostředí, z kterého dítě pochází ještě předtím, než do mateřské školy nastoupí. Informace se týkají zpravidla vývoje dítěte, jeho citových vazeb a zájmů. Informace získáváme od rodičů z konzultačních hodin nebo anamnestických dotazníků.

Proto, aby byl vztah rodičů a pedagoga otevřený, je potřeba zajistit důvěrnou, respektující a otevřenou atmosféru.

Koťátková popisuje spolupráci rodičů následovně: „*Spolupráce znamená s ochotou do mateřské školy přicházet, vidět, slyšet a vnímat vlastní dítě v souvislostech, jež vytváří při nejrůznějších aktivitách. I dítě nás bude vnímat jako součást školní komunity, a na odděleně – já patřím do školky, kam nepatří rodiče.*“

(KOŤÁTKOVÁ, S., 2014, s. 109)

Ze strany rodičů je spolupráce se školou zdůrazněna těmito argumenty:

1. Právo – Rodiče mají právo se účastnit různých aktivit ve škole. Mají také právo na veškeré informace o jejich dítěti, mohou zvolit školu, které bude jejich dítě navštěvovat.
2. Rovnost – Rodiče jsou partneři školy, vztah se školou a učiteli je rovnocenný.
3. Reciprocita – Účastníci vztahu z něj mají mít prospěch.
4. Posilování – Rodiče by měli mít pocit, že ze spolupráce mají prospěch i oni, nejen jejich děti. Vzájemně se obohacují o nové možnosti, věci atd.

(ČAPEK, R., 2013)

„Kvalitní spolupráce s rodiči znamená vhodně pracovat v několika vrstvách: nabízet rodičům prostor pro spolupráci, dobře s nimi komunikovat, poskytovat jim dostatek informací správným způsobem a získávat je od nich, vytvářet s nimi přátelský vztah, řídit je tak, aby předávali správné vzdělávací návyky svým dětem, nabízet jim účast na životě školy a třídy, stmelovat je a ukazovat jim, že oni a škola jsou jeden tým.“
(ČAPEK, R., 2013, s. 18)

Podle Čapka lze spolupráci rodiči zajistit ze strany učitele především profesionalitou učitele, vhodnou komunikací s rodičem, optimismem a pozitivním přístupem k dítěti a vstřícností učitele. (ČAPEK, R., 2013)

Podle případové studie Milady Rabušicové vidí pedagogové přínos ve spolupráci s rodiči zejména v bližším poznání se s rodiči, aktivizaci rodičů ve vymýšlení nápadů nebo aktivit pro děti, dále ve snadnějším řešení problémů a také ve vytvoření přátelštějšího prostředí pro děti. (RABUŠICOVÁ, M., 2004)

Pokud spolupráce rodičů a pedagogů funguje, je velkým přínosem pro dítě.

2.5 Legislativní vymezení spolupráce rodičů s mateřskou školou

Spolupráce rodičů s mateřskou je vymezena v několika dokumentech. Nejdůležitějším dokumentem pro předškolní vzdělávání v České republice je zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, jinými slovy tzv. Školský zákon, který vymezuje předškolní vzdělávání, jeho cíle a povinnosti. Dále v něm nalezneme definování základních vztahů mezi mateřskou školou a rodinou.

Přímou charakteristiku spolupráce rodičů s mateřskou školou nalezneme ve vyhlášce č. 43/2006 Sb. o předškolním vzdělávání. V Článku I., § 1 Podrobnosti o podmínkách provozu mateřské školy je prvním odstavci definována spolupráce takto:

„Mateřská škola spolupracuje se zákonnými zástupci dětí a dalšími fyzickými a právnickými osobami s cílem vyvíjet aktivity a organizovat činnosti ve prospěch rozvoje dětí a prohloubení vzdělávacího a výchovného působení mateřské školy, rodiny a společnosti.“

(Vyhláška MŠMT, č. 43/2006 Sb., s. 1)

Tato vyhláška novelizuje vyhlášku č. 14/2005 Sb. o předškolním vzdělávání.

Dalším závazným dokumentem pro mateřskou školu je Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. V podmínkách mateřské školy je podrobněji definována spoluúčast rodičů v předškolním vzdělávání.

Spoluúčast rodičů s mateřskou školou definuje Rámcový vzdělávací program následovně:

- Vztah rodičů a pedagogů je otevřený, vstřícný a funguje na základě partnerství.
- Ve vztahu panuje oboustranná důvěra a respekt.
- Pedagog se snaží porozumět a vyhovět jednotlivým dětem, resp. rodinám.
- Rodiče mají možnost účastnit se na dění v mateřské škole.
- Pedagogové pravidelně informují rodiče o jejich dítěti, o prospívání a rozvoji v učení.
- Pedagogové chrání soukromí rodiny a zachovávají diskrétnost.
- Mateřská škola podporuje rodinnou výchovu a pomáhá rodičům v péči o dítě.
- Mateřská škola nabízí rodičům poradenský servis.

(SMOLÍKOVÁ, K., 2004)

2.6 Akce mateřské školy pro společně strávené chvíle

Akce mateřské školy pro společně strávené chvíle jsou takové akce, ve kterých se setkávají děti, pedagogové a rodiče.

Každá mateřská škola si akce organizuje samostatně. Obecně můžeme říci, že akce jsou pořádané několikrát do roka a týkají se oslav Vánoc, Velikonoc, Dne matek, Dne dětí, nebo jsou různé tvořivé práce s keramikou, barvením velikonočních vajíček nebo pletení

košíků. Mohou sem patřit i výlety a různé exkurze nebo odpolední kroužky, kde rodič vystupuje jako partner dítěte.

Účelem těchto akcí je setkávání se, spolupodílení se. Při těchto akcích mají rodiče i mateřská škola možnost pozorovat styl komunikace dítěte s druhou stranou. (SEDLÁČKOVÁ, H., SYSLOVÁ, Z., ŠTĚPÁNKOVÁ, L., 2012)

Společné akce zajišťují možnost prožít hezké chvíle s dětmi, rodiči a pedagogy. „*Dítě je pyšné, že může paní učitelce a ostatním dětem ukázat své rodiče. Pokud se táta předvede jako velký silák nebo maminka ukáže, jak pěkně zpívá, je dítě šťastné a hrdé na své rodiče. Pokud ještě vidí na paní učitelce, že ji maminčin zpěv uchvátil, posílí se jeho vztah k ní.*“

(LAŽOVÁ, L., 2013, s. 27)

Rodiče mají možnost více pochopit, jak škola funguje, blíže poznat pedagoga a jeho styl vzdělávání. Díky těmto akcím se prohlubuje otevřený vztah mezi rodiči a učiteli. Rodiče mají možnost si s pedagogy neformálně popovídat. Lažová uvádí, že rodiče by neměli jen akci navštívit, ale podílet se na její organizaci a dostat příležitost ji obohatit svými nápady. (LAŽOVÁ, L., 2013)

Syslová popisuje příklad jedné mateřské školy, která vyvěšuje svoje plány do šatny. Rodiče připisují návrhy aktivit, nebo se zapojují prostřednictvím zajištěním materiálu, umožnění exkurze nebo zorganizování celé akce pro děti. (SEDLÁČKOVÁ, H., SYSLOVÁ, Z., ŠTĚPÁNKOVÁ, L., 2012)

Pro pedagogy jsou akce možností sledovat kooperaci a komunikaci mezi rodiči a dítětem, poté dokáže rodičům lépe poradit.

Dítě může pozorovat, respektive pociťovat, vztah mezi rodiči a pedagogy. Pokud rodič důvěřuje pedagogovi, vzájemně se respektují a mají mezi sebou otevřený vztah, dítě se ve třídě cítí bezpečně.

„Vztahy mateřské školy s rodiči dětí ovlivňují výsledky pedagogické práce – zejména spokojenost a příznivý rozvoj jejich dětí... K výraznějšímu ovlivňování a upevňování těchto vztahů slouží společné akce pro děti a jejich rodiče, zejména v případech, že jsou nejen děti, ale také rodiče aktivně zainteresováni do různých činností včetně jejich příprav.“

(BEČVÁŘOVÁ, Z., 2003, s. 102)

„Akce patří k časově nejnáročnějším aktivitám. Tyto akce však zatím patří v mateřských školách k nejméně využívaným.“

(SEDLÁČKOVÁ, H., SYSLOVÁ, Z., ŠTĚPÁNKOVÁ, L., 2012, s. 81)

Podle Čapka je potřeba rodiče do života školy zapojit mnohem více než je ve školách běžné.

Pro zvýšení účasti na akcích doporučuje rodičům rozeslat pozvánky na akci. Pokud má mateřská škola zájem skutečně rodiče pozvat, měla by zvážit, kdy se bude pořádaná akce konat. Mateřská škola by měla akce organizovat tak, aby se rodiče mohli skutečně zapojit a spolupracovat. (ČAPEK, R., 2013)

„Jak ukazují některá šetření, participace tatínků může mít velký vliv na školní úspěšnost dětí.“

(ČAPEK, R., 2013., s. 66)

Tatínci by měli také dostat možnost pořádat a spolupracovat na akcích. Čapek doporučuje nechat tatínky zorganizovat celou akci, vymyslet víkendovou akci pro děti, účastnit se výroby dárku na Den maminek aj.

I tatínci by měli mít možnost se cítit, že jsou pro mateřskou školu nepostradatelní.

2.7 Formy spolupráce rodičů s mateřskou školou

„Škola musí respektovat, že jejím klientem je rodič, a pokud chce svou úlohu realizovat co nej kvalitněji, nabízí mu různé formy spolupráce a partnerství.“

(ČAPEK, R., 2013, s. 15)

Každá mateřská škola si stanovuje různý počet příležitostí pro komunikaci s rodiči. Formy kontaktů s rodiči jsou rozdílné podle názorů různých autorů.

Kolláriková dělí formy kontaktů mezi školou a rodinou podle míry zprostředkovatelnosti, a to na bezprostřední a zprostředkovatelný styk, dále na obsahové zaměření, sociální vymezení (kolektivní versus individuální) a jeho funkci.

Do bezprostředního styku rodičů, kdy se rodiče s učitelem setkávají tváří v tvář, řadí třídní schůzky, konzultační hodiny, schůze rodičovských rad a sdružení, besídky, školní slavnosti, málo frekventované návštěvy učitelů v rodině, nebo rodičů ve vyučování.

Do zprostředkovaného styku řadí telefonický styk a veškerá písemná komunikace včetně časopisů, oběžníku nebo dopisů. Část komunikace se odehrává přes dítě, a nejen formou žádostí a vzkazů, ale tím, jak vypráví o škole.

(KOLLÁRIKOVÁ, Z., PUPALA, B., 2001)

Lažová v knize Mateřská škola komunikuje s rodiči uvádí třídní schůzky, společné akce, nástěnky a vývěsky, email a webové stránky školy a provozní záležitosti.

Na třídních schůzkách probíhá výměna informací o dítěti. Nejvíce je atmosféra schůzek ovlivněna vystupováním učitelky. Pozitivum třídních schůzek spatřuje v připomínkách rodičů, díky kterým je možné se „posunout dál“. Třídní schůzky se konají několikrát do roka.

Rodiče mají možnost zúčastnit se společných akcí, které mateřská škola nabízí. Tyto akce probíhají několikrát do roka. Většinou jsou spojené s oslavou tradičních svátků. Rodiče mají možnost si s pedagogy neformálně popovídat a na vlastní oči vidět, jak mateřská škola funguje. (LAŽOVÁ, L., 2013)

Lažová sice zařazuje mezi formy komunikace s rodiči i nástěnky a vývěsky, ale má k této formě výhrady. Jako negativum uvádí srovnávání obrázků na nástěnkách s jinými dětmi. Rodič i dítě vnímají rozdíly v obrázcích a jeho výtvar je porovnáván. Na nástěnkách se často objevují články, upozornění, změny v režimu a jídelníček. Lažová vznáší otázku, jestli mají rodiče při vyzvedávání dítěte ze školy čas a klid na prostudování nástěnek. Email a webové stránky usnadňují organizaci a zajistí rychlé předání zpráv. Velké nebezpečí této formy komunikace spočívá v tom, že se může vytratit osobní kontakt rodičů s pedagogy. *„Navíc rodičům umožňuje alibisticky školku nekontaktovat a vlastně školku jako výchovného partnera ignorovat.“*

(LAŽOVÁ, L., 2013, s. 29)

Emailová komunikace je podle ní *„organizačně dobrý pomocník, ale vztahově spíš ničitel.“*

(LAŽOVÁ, L., 2013, s. 30)

Do provozních záležitostí řadí konzultační hodiny, které jsou časově přesně vymezeny. Rodiče mají možnost komunikovat s učitelem mezi „čtyřma očima“.

Koťátková popisuje podobné dělení jako Lažová. Uvádí třídní schůzky a konzultační hodiny, dny otevřených dveří, výstavy dětských prací, besídky a jiné akce. Koťátková popisuje možnost rodičů se zúčastnit výletů a náročnějších akcí a neformálních posezení. Rodiče mohou v adaptační fázi zůstat s dítětem ve škole a pomoci mu se seznámit s novým prostředím. Učitelé vypovídají, že rodiče se o zapojení do těchto akcí příliš nezajímají. Jako důvod nezájmu je uveden nedůvěryhodný vztah rodičů a školy. (KOŤÁTKOVÁ, S., 2014)

Mezi další formy spolupráce patří adaptace dítěte. Mateřské školy mají adaptační programy, ve kterých je samozřejmá přítomnost rodiče. Rodiče pomáhají dítěti zvyknout si na prostředí mateřské školy. Je to také o primární vytvoření vztahu důvěry mezi rodičem a učitelem. Rodič má možnost vidět učitele jak s dětmi jedná, jak se k nim chová, jak spolu s dětmi vzájemně komunikují, jaké činnosti dětem nabízí, jaká pravidla ve třídě fungují apod.

Mateřské školy pomáhají rodičům v oblasti poradenské pomoci. Mateřské školy by měly rodičům zapůjčit odbornou literaturu nebo časopisy, kde by měli najít rady, popřípadě odkázat rodiče na odborníka v dané oblasti.

Poslední formou spolupráce rodičů s mateřskou školou jsou besídky. Na besídkách děti rodičům ukazují, co už umí, co nového se naučily. Aktivní rodič může přispět svými nápady, jak besídku uspořádat.

Sylová uvádí, že měla být možnost rodičů podílet se na dění v mateřské škole běžná. „*Rodiče mají být vyzýváni ke spolupráci při plánování vzdělávacího programu mateřské školy, k řešení vzniklých problémů, k hodnocení školy apod.*“

(SEDLÁČKOVÁ, SYSLOVÁ a ŠTĚPÁNKOVÁ, 2012, s. 77)

2.8 Kvalitní spolupráce s rodiči

Kvalitní spolupráce s rodiči zahrnuje vhodnou práci pedagoga v několika vrstvách, a to v nabízení prostoru pro spolupráci, dobré komunikaci, poskytování dostatku informací, získávání informací od rodičů, ve vytváření přátelského vztahu a stmelování rodičů a dětí s mateřskou školou. (ČAPEK, R., 2013)

Bruceová uvádí typologii podle míry zapojení rodičů do práce ve škole včetně způsobů a forem spolupráce s těmito typy. Prvním typem jsou rodiče, kteří se aktivně zapojují – schvalují, co se v mateřské škole děti učí, pokoušejí se učivo rozšířit. Díky zapojení tohoto typu rodičů se prohlubuje vztah rodičů, dětí a mateřské školy. Rodiče jsou motivováni radostí dítěte. Druhým typem jsou rodiče, kteří se snaží aktivně spolupracovat, ale nevhodnými způsoby. Zasahují do výuky, snaží se dětem usnadnit veškeré činnosti (i při akcích pro rodiče s dětmi). V tuto chvíli je v kompetencích učitelky prodiskutovat vhodnost jejich chování tak, aby nebyla snížena jejich autorita. Třetím typem jsou rodiče, kteří mateřskou školu navštěvují, ale ve spolupráci nejsou aktivní. Prvním krokem je přijmout rodiče takové, jací jsou, respektovat jejich názor a vyzvat je ke společné činnosti.

„Učitelky se pokusily najít oblasti a styčné body, v nichž se jejich názory na školu shodovaly s názory matek, a na těch pak začaly budovat další postup.“

(BRUCEOVÁ, T., 1996, s. 109)

Dalším typem jsou rodiče, kteří děti jen přivádějí nebo odvádějí. Občas navštěvují třídní schůzky. Metoda, která tento typ rodičů zapojuje do spolupráce s mateřskou školou, je stejná jako v předešlém typu s tím rozdílem, že je potřeba s rodičem navázat komunikaci. (BRUCEOVÁ, T., 1996)

Čapek doporučuje několik vlastností, které by měl pedagog ve své práci uplatňovat. Na prvním místě je profesionalita učitele, který by neměl zapomínat, že je odborníkem na svém místě. Dalším je vhodná komunikace s rodiči. *„Pedagog by měl s rodiči hovořit profesionálně, komunikace by měla být vedena oboustrannou snahou o dobro pro dané dítě.“*

(ČAPEK, R., 2013, s. 19)

Další nepostradatelnou vlastností je pozitivní postoj pedagoga a optimismus. Je důležité, aby rodiče cítili, že má pedagog pozitivní zájem o jejich dítě a myslí to s ním dobře. Poslední vlastností je vstřícnost. Pedagog usiluje o spolupráci s rodiči, měl by mít pochopení pro jejich problémy. (ČAPEK, R., 2013)

2.9 Rizika spolupráce rodičů s mateřskou školou

Je důležité, aby mateřská škola a rodiče byli ochotni spolupracovat, dokázali se vzájemně respektovat, byli přístupni k názorům druhých a chovali se k sobě podle společenských norem.

Nejčastější rizika, která ohrožují spolupráci rodičů s mateřskou školou, je povyšování se jednoho zúčastněného nad druhým, neochota naslouchat, neochota spolupracovat, nedůvěra, kritika a ponižování druhé strany, strach projevit svůj názor.

Rizika spolupráce, ze strany pedagoga, jsou kritika rodičem a strach projevit svůj názor. Často rodiče mají nedůvěru v pedagoga, který ještě nemá vlastní děti. Učitelky také

mohou mít strach projevit svůj názor, právě z obavy kritiky nebo nepřijetí názoru rodičem. Kritika může být spojena s nízkým sebevědomím učitelky. Další riziko spatřuji v tom, že pedagog neakceptuje rodiče takového, jaký je.

Ze strany rodičů je rizik, která znesnadňují spolupráci, relativně více. Nejčastějším je nedostatečné respektování pedagogů, nedostatečné uznání práce pedagoga, nepřiměřené požadavky na práci učitele, nebo naopak absolutní nezájem komunikovat a spolupracovat, nezájem o dítě.

Tato rizika, kterou se mohou ze strany rodičů objevit, mohou být důsledkem nevhodné komunikace pedagoga s rodičem, například paní učitelka hovoří s rodičem stejným způsobem, jak s dítětem. Rizika jsou spojena i s očekáváním rodičů.

Myslím si, že tohle jsou nejčastější rizika, která mohou ohrozit spolupráci rodičů s mateřskou školou, a se kterými se můžeme setkat.

Pokud mají mateřské školy zájem o efektivní spolupráci s rodiči, mohou rodičům nabídnout například anonymní dotazníky na webových stránkách školy, ve kterých rodiče vyjádří svoji spokojenost/nespokojenost s mateřskou školou a jejich důvody.

Iniciátorem aktivní spolupráce rodičů s mateřskou školou, by však měla být učitelka, která rodičům „podá ruku“.

„Vzhledem k tomu, že učitelka je „profesionál“, lze očekávat i její aktivitu ve směru podpory vzájemné spolupráce s rodinou.“

(MERTIN, V., 2010, s. 26)

3. Praktická část

3.1 Cíl výzkumu

Cílem praktické části bakalářské práce bylo zjistit, jaký přínos mají podle rodičů akce pořádané mateřskou školou pro dítě, zda rodiče tyto akce navštěvují, zda mají možnost sami o nich rozhodovat, zda mají zájem je sami uspořádat a jakými způsoby se o těchto akcích dozvídají.

Výzkum poslouží mateřské škole, ve které byly rozhovory s rodiči vykonány, pro zefektivnění spolupráce mateřské školy s rodiči na akcích pořádané mateřskou školou a jako zpětná vazba na akce, které probíhají nebo proběhly spolu s konkrétními návrhy na jejich zlepšení.

3.2 Metody výzkumu

Pro výzkum jsem zvolila kvalitativní metodologii a techniku strukturovaného rozhovoru s rodiči. Nejdříve jsem rodičům představila a sdělila význam rozhovoru. Dialogy probíhaly individuálně ve sborovně. Rodiče měli možnost si sami zvolit čas, kdy rozhovor poskytnou. Respondenti byli vybráni na základě doporučení třídní paní učitelky podle níže uvedených kritérií.

Pořídila jsem anonymní audiovizuální nahrávku s ústním souhlasem všech zúčastněných.

Interview se skládá z 15 otázek a je rozdělen do čtyř kategorií, a to pojem spolupráce a postoj rodiče k němu, Faktické zapojení rodičů, Přínosy spolupráce a Informovanost a zapojení rodičů.

Celkem jsem použila 13 otázek otevřených a dvě uzavřené. Otázky byly pokládány chronologicky.

Plné znění rozhovoru:

Pojem spolupráce a postoj rodiče k němu

1. Co je podle Vás spolupráce rodičů s mateřskou školou?
2. Jak vnímáte akce nabízené mateřskou školou?
10. Jak jste spokojeni s nabídkou akcí MŠ?
15. Jak by se podle Vás dala zlepšit spolupráce při akcích mateřské školy?

Faktické zapojení

3. Které akce pořádané mateřskou školou navštěvujete?
4. Jak často navštěvujete konzultační hodiny?
6. Jak často navštěvujete školní akce pořádané mateřskou školou?

Přínosy spolupráce

5. V čem konkrétně, podle Vašeho názoru, jsou konzultační hodiny přínosné pro Vaše dítě?
7. V čem konkrétně vidíte přínos těchto akcí pro Vaše dítě?
12. Máte možnost navštěvovat Předškoláka?
13. Kdo obvykle s dítětem na tuto akci dochází?
14. V čem konkrétně vidíte přínos této akce pro Vaše dítě?

Informovanost, zapojení rodičů

8. Jakými způsoby se dozvídáte o těchto akcích?

9. Jakou máte možnost zapojit se do rozhodování o těchto akcích? Uvítali byste možnost uspořádat sami nějakou akci?

11. Nastupuje Vaše dítě příští rok do základní školy? Máte možnost navštěvovat Předškoláka?

Součástí výzkumné části je i rozhovor s třídní učitelkou. Zvolila jsem techniku polostrukturovaného rozhovoru. Celkem jsem použila dvě otázky uzavřené a tři otevřené.

Osnova otázek rozhovoru:

1. Jak dlouho pracujete ve školství?

2. Změnila se podle Vás forma spolupráce s rodiči za dobu Vašeho působení v MŠ? A jak?

3. Jaký přínos podle Vás mají akce MŠ pořádané pro rodiče – pro dítě, pro rodiče, pro mateřskou školu?

4. Je nějaká forma spolupráce, která podle vás chybí v nabídce akcí vaší MŠ?

5. Je nějaký způsob jak zařídit, aby byla komunikace s rodiči efektivnější?

3.3 Sběr dat

Rozhovor proběhl se třemi rodiči ve fakultní mateřské škole. Respondenti byli vybráni na doporučení třídní paní učitelky, podle stanovených kritérií.

Respondent A - Rodič, který aktivně spolupracuje s mateřskou školou. Navštěvuje všechny akce pořádané mateřskou školou, zapojuje se do spolupráce s třídní učitelkou na pořádání akcí.

Respondent B – Rodič, který aktivně spolupracuje s mateřskou školou. Navštěvuje pouze některé akce mateřské školy.

Respondent C – Rodič, který pasivně spolupracuje s mateřskou školou. Akce mateřské školy navštěvuje zřídka nebo nenavštěvuje.

Z důvodu zachování osobních údajů, byla jména dětí, která v rozhovoru s rodiči zazněla, pozměněna.

Rozhovor poskytla i třídní paní učitelka, která z důvodů zachování osobních údajů, nebude jmenována.

Hlavními hodnotami mateřské školy jsou otevřenost, partnerství a etické postoje. Rodičům nabízí aktivní spolupráci, která je založena na důvěře a kooperaci.

Na začátku školního roku nabízí mateřská škola rodičům společné setkávání v každé třídě, které vedou ke vzájemnému poznání. Adaptační program se přizpůsobuje dítěti tzv. „na míru“. Rodičům nabízí příručku s informacemi o škole. Během roku pak probíhají konzultační hodiny, a to dvakrát ročně v odpoledních hodinách. Rodiče mají možnost si domluvit individuální schůzku. Mateřská škola nabízí společné akce v odpoledních hodinách, tzv. tradice školy, kterými jsou Dětský den, Letní slavnosti, Vánoční setkávání, Mikuláš.

Aktivní spoluúčast rodičů probíhá na akci Předškolák. Program připravuje dítě na budoucího školáka.

Do programu nabízené pro rodinu patří ještě odborný poradenský servis, dny otevřených dveří a besídky.

3.4 Výsledky výzkumu

Výpovědi respondentů byly audiovizuálně nahrány. Hovory jsou anonymní. Respondenti byli velmi vstřícní a otevření. Úplná znění rozhovorů naleznete v přílohách. Z důvodu zachování osobních informací jsou jména dětí, která v dialogu zazněla, pozměněna.

Odpovědi jsou rozděleny do kategorií rozhovoru.

3.4.1 Pojem spolupráce a postoj rodiče k němu

Tato oblast se zabývá základním pojem spolupráce a jeho významem. Dále řeší postoj rodičů ve spolupráci na akcích, které mateřská škola pořádá, jejich spokojenost s pořádanými akcemi a také návrhy na možné zlepšení spolupráce při pořádaných akcích.

Respondent A si pod pojmem spolupráce rodičů s mateřskou školou vybaví komunikaci rodiče s učitelkou, konkrétně informace ohledně dítěte, protože doma se dítě chová odlišně.

Respondent A sděluje: *„Takže pro mě je důležitá ta komunikace. Informace ohledně převlíkání, jak papá, jestli spinká, s kým si hraje, s kým se kamarádí. Tak je to pro mě důležitý, abych věděla, jak se mu v té školce líbí, protože ne vždycky vám to řekne to děcko.“* Respondent B pojem spolupráce s mateřskou školou chápe jako řešení problémů s třídní paní učitelkou. Respondent C neví, co si pod pojmem spolupráce rodičů s mateřskou školou vybavit, proto spolupráci vymezuje jako materiální výpomoc mateřské škole. Respondent C říká: *„Spolupráce, tak buď jako výchova s tím dítětem anebo jako přesně nevím. Nebo jako to, že donesete toaletní papír, nějaký papíry, ubrousky, pastelky, plastelínu.“*

Vnímání akcí, které mateřská škola nabízí, je velmi subjektivní, hlavně z hlediska určitého očekávání akce a jejího naplnění. S nabídkou akcí jsou rodiče spokojeni, protože akce se vždy týká nějakého svátku – Mikuláš, Vánoční setkávání, Den dětí, Letní slavnosti a Předškolák, který připravuje děti na nástup do základní školy. Rodič, který vnímá akce nabízené mateřskou školou jako výborné, vyzdvihuje hlavně program akcí a možnost neformálně se setkat s ostatními rodiči. Akce, které mateřská škola pořádá, vnímá pozitivně, protože doma by takovou akci neuspořádal.

Rodič, jehož dítě chodilo dříve do jiné mateřské školy, vnímá akce, které nynější mateřské škola pořádá, bezvadně. Podle názoru rodiče se vedení mateřské školy na akcích stará jak o děti, tak o rodiče. Respondent B prozrazuje: *„Ta nabídka je úplně bezvadná tady v té školce. Teda ta naše chodila do jiné školky a nechci pomlout, ale tady je to úplná nádhera oproti té předchozí.“*

Rodič, vnímající akce nabízené mateřskou školou pozitivně pro dítě, by rád změnil přístup vedení, a to tak, aby děti jednaly spontánně. Respondent C říká: *„Třeba ta Mikulášská nebo vánoční přehlídka, nevím, jestli je to ve všech třídách stejný, ale tady opravdu jsem nadšená nebyla. Šla jsem tam kvůli tomu dítěti, ale nelíbilo se mi to. Určitě bych změnila přístup, že to dítě bude samo něco třeba přednášet.“*

Zlepšení spolupráce na akcích pořádaných mateřskou školou, by se podle rodičů dala zlepšit spíše prostřednictvím informačních technologií. Respondent A navrhuje: *„Napadá třeba nějaké fórum pro třídu a rodiče, spíše anonymní nebo pod heslem a můžete s učitelkou komunikovat. Spíše informativní. A ještě když by rodiče mohli napsat nějakou anonymní stížnost nebo negativní zjištění třeba někam na webu.“*

Podle respondenta C rodiče nemají možnost se na organizaci akcí domluvit kvůli nedostatečné komunikaci třídní paní učitelky a ředitelky mateřské školy.

Rodič, který nemá vždy možnost číst nástěnky, by uvítal hromadné rozesílání informací o akcích rodičům prostřednictvím e-mailu. Naopak rodič, kterému informace na nástěnkách o akcích pořádaných mateřskou školou a mezi dveřmi s třídní paní učitelkou vyhovují, by neuvítal hromadné informování rodičů e-mailem, ani fórum pro rodiče.

3.4.2 Faktické zapojení rodičů

Tato část se zaměřuje na návštěvnost rodičů na akcích pořádaných mateřskou školou. Zabývá se četností návštěvnosti rodičů na akcích, ale také důvody neúčasti na akcích.

Rodič, který je na mateřské dovolené, navštěvuje všechny akce pořádané mateřskou školou. Rodič, jehož dítě mateřskou školu navštěvuje od září, se snaží navštěvovat co nejvíce akcí pořádaných mateřskou školou. Rodič, pracující na směny od rána do večera, navštěvuje akce pořádané mateřskou školou podle časových možností. Respondent B říká: *„Mám služby od rána do večera. Tak jenom, když to jde.“*

Konzultační minutky jsou dvakrát ročně v odpoledních hodinách. Rodiče mají možnost navštívit více pedagogů. Respondent A tuto možnost využívá: *„Je teda pravda, že střídám*

učitelky. Každá má jiný postřeh, jinou zkušenost. Nepreferuji jenom jednu.“ Pokud rodič dostane pozvánku na vypsane konzultační hodiny, navštěvuje oba termíny. Respondent C konzultační hodiny z časových důvodů nenavštěvuje, nevyužívá ani možnosti domluvit si osobní schůzku s třídní paní učitelkou.

Další akcí, kterou mateřská škola nabízí, je Předškolák. Jelikož je Předškolák jednou měsíčně v odpoledních hodinách, respondenti A i B jej navštěvují. Využívají i možnosti napsat se na druhý termín akce Předškolák tak, aby ji mohl navštívit i druhý rodič. Respondent C z časových důvodů nenavštěvuje ani Předškoláka. Dalším důvodem také je, že starší dítě tuto akci nenavštěvovalo a v základní škole prospívá s jedničkami.

3.4.3 Přínosy spolupráce

V této oblasti rodiče konkrétně definují přínosy spolupráce na konzultačních hodinách, na akcích, které mateřská škola pořádá a také přínos Předškoláka pro dítě i pro samotné rodiče.

Přínosy konzultačních hodin se shodují ve výpovědi respondenta A a respondenta B. Rodič, který navštěvuje všechny vypsane konzultační hodiny, spatřuje přínos v řešení problémů s třídní paní učitelkou ohledně školní připravenosti dítěte, a také způsobů nápravy vzniklých problémů.

Respondent A se vyjadřuje takto: *„Výborný je to, když je nějaký problém, tak mě upozorní na něco, na co mám dohlédnout, na co mám dát pozor, co máme napravit, co je důležité. Například držení tužky. Nedrží špetkovéj úchop a přikládá tam ten další prst. Konkrétně jsem chtěla vědět, jestli je šance, že to bude ještě držet správně. Protože mně to taky vadí, chci, aby to držel správně. Ve škole už to bude důležité. Paní učitelka říkala - pořád upozorňovat, upozorňovat, upozorňovat.“*

Podle respondenta B jsou konzultační hodiny přínosné více pro rodiče než pro dítě, a to z důvodu nových informací. Respondent C necítí žádný přínos konzultačních hodin pro dítě, protože se na nich řeší stížnosti.

Přínos akcí pořádaných mateřskou školou vnímá respondent A v neformálním setkávání rodičů a v tvorbě miniprojektů, které děti samy tvoří. Přínosy akcí pořádaných mateřskou školou spatřuje rodič v kooperaci a prohloubení vztahů dětí a rodičů s mateřskou školou. Respondent A to potvrzuje následovně: *„Děti se otrkají mezi sebou a rodiče se tak trochu poznají. Je to bezvadný pro to seznámení, takhle se setkáváme akorát v šatně, a je to přece jenom možnost toho, že si popovídáme.“*

Akce pořádané mateřskou školou jsou, podle rodiče, dále přínosné pro odbourání stydlivosti dětí. Všem třem respondentům nastupuje dítě příští rok do základní školy, respondenti mají možnost navštěvovat Předškoláka. Přínos Předškoláka pro dítě definuje respondent B takto: *„Že se učí věci, co se budou brát ve škole. Jako určitě, určitě přínos vidím.“*

Respondent A se shoduje ve výpovědi respondenta B a dodává: *„Je to taková průprava a pro nás pro rodiče, třeba co nevíme, co by měli umět do školy, tak tady vám otevřou oči. Vždycky dopředu ta učitelka nakousne, co se bude dělat a na co se máme připravit. Dítě ví, že má nějakou povinnost, že si má na příště něco připravit, ale musí dohlížet rodič, musí ho k tomu dotlačit. Jsou tam různé okruhy, co by mělo dítě umět. Člověka to ani nenapadne, co by měli všechno umět. Přiznám se, že jednou měsíčně vyhovuje a skupinky jsou ideální vyřešeny a paní učitelka to má perfektně vymyšlené.“*

3.4.4 Informovanost, zapojení rodičů

Poslední oblast řeší způsoby informování rodičů o akcích, jejich spokojenost s touto formou a návrhy na zlepšení informovanosti. Dále se zabývá možnosti zapojení se do rozhodování o akcích a využití případné možnosti sami nějakou akci při mateřské škole uspořádat.

Rodič, který se dočítá o informacích o akcích z nástěnek, by uvítal hromadné rozesílání e-mailů rodičům. Možnost zapojit se do rozhodování o akcích rodiče nemají, tuto možnost by však někteří uvítali. Respondent A si naopak myslí, že kdyby měli rodiče možnost zapojit se do rozhodování o akcích, jenom by to celou akci ztížilo. Pokud by měl

rodič možnost zapojit se do organizace akcí, tuto možnost by využil, ale sám by žádnou akci neuspořádal.

Rodič, jenž by se rád zapojil do rozhodování a organizování akce, by byl rád informován více než čtrnáct dní dopředu. Respondent C reaguje takto: „*Většinou vím, že ostatní školky to řeší dopředu. Přijde mi, že když dítě onemocní na 14 dnů, a pak přijdu a najednou se to dozvím, tak je to takový složitější, no.*“

Rodič, jenž nemá čas komunikovat s třídní paní učitelkou, navrhuje vytvoření fóra na webových stránkách mateřské školy, kde by rodiče měli možnost s pedagogem komunikovat. Rodiče nemají možnost anonymně sdělit svoji stížnost, respondent A doporučuje psaní negativních zjištění na webových stránkách mateřské školy.

Všichni tři respondenti mají dítě předškolního věku. O možnosti navštěvovat Předškoláka se dozvěděli na informační schůzce. Dva rodiče tuto akci pravidelně navštěvují.

3.5 Shrnutí

Pojem spolupráce rodičů s mateřskou školou je pro rodiče předáváním si informací o dětech, řešení problémů s třídní učitelkou a materiální výpomoc mateřské škole. Toto zjištění potvrzuje i třídní paní učitelka, která ve školství pracuje 20 let: „*Formy spolupráce jsou pořád stejné. Rozdíl bych řekla, že je v tom, že někteří rodiče jsou vstřícnější a štedřejší v těch materiálových stránkách.*“

Akce, které mateřská škola nabízí, vnímají pozitivně, a to hlavně kvůli prohloubení vztahů dětí, rodičů a mateřské školy mezi sebou. S nabídkou akcí jsou spokojeni. Třídní paní učitelka to stvrzuje: „*Rodiče si akce pochvalují, rádi se zúčastňují všech akcí, co škola organizuje a zůstávají tady do konce, řekla bych, až přesčas, líbí se jim tady. Prohloubí se vztahy mezi rodiči a učiteli a celým personálem mateřské školy. Je to velmi přínosné.*“ Tento fakt potvrzuje i případová studie Milady Rabušicové. Přínos ve spolupráci s rodiči pedagogové vnímají zejména v bližším poznání se s rodiči, aktivizaci rodičů ve vymýšlení nápadů nebo aktivit pro děti, dále ve snadnějším řešení problémů a také ve vytvoření přátelštějšího prostředí pro děti. (RABUŠICOVÁ, 2004)

Zapojení rodičů do akcí je subjektivní. Z výpovědí je patrné, že z časových důvodů rodiče nestíhají navštěvovat všechny akce. Možnost uspořádat sami akci by rodiče neuvítali.

Přínos konzultačních hodin spatřují rodiče v informacích o pokrocích dítěte, konkrétním problému dítěte a možnostech nápravy, v diagnostice dítěte, v informacích o chování dítěte ve třídě a socializaci dítěte.

Akce, které mateřská škola pořádá, jsou podle rodičů pro dítě přínosné v prohloubení vztahů mezi spolužáky, rodiči a kolektivem mateřské školy, rozvoji soutěživosti a cílevědomosti, odbourávání stydlivosti, nácviku přednesů a tvorbě miniprojektů. Třídní paní učitelka dodává, že jsou to vždy příjemné chvíle a rodiče si akce pořádané mateřskou školou chválí.

Pro rodiče je akce Předškolák průpravou znalostí a dovedností, které by dítě mělo ovládat před nástupem do základní školy. Častěji tuto akci navštěvuje dítě s maminkou.

O akcích se rodiče dozvídají z nástěnky, letáčků, informací od třídní učitelky mezi dveřmi, informací na třídních schůzkách, webových stránek mateřské školy. S formami informovanosti o akcích nejsou rodiče zcela spokojeni, navrhuji vytvoření fóra na webových stránkách, možnosti anonymních stížností a hromadné rozesílání informací e - mailem. Lažová souhlasí, že email a webové stránky usnadňují organizaci a zajistí rychlé předání zpráv, současně upozorňuje na velké nebezpečí této formy komunikace v tom, že se může vytratit osobní kontakt rodičů s pedagogy. (LAŽOVÁ, 2013)

Paní učitelka dodává, že způsob, jak zefektivnit spolupráci rodičů s mateřskou školou je skrz dítě. Pokud dítě bude šťastné a nadšené z akcí, které se v mateřské škole pořádají, motivace rodičů by mohla vézt právě z nadšení dítěte. Věřící, že způsob této motivace by mohl rodiče podnítit k aktivní spolupráci s mateřskou školou.

3.6 Doporučení pro mateřskou školu

Rodiče dostali možnost navrhnout své nápady pro efektivnější spolupráci rodičů s mateřskou školou při společných akcích.

Respondenti navrhnou tato řešení:

Pro větší přínos akcí pro dítě organizovat akce tak, aby dítě (děti) mělo možnost reagovat a chovat se spontánně. Snížit počet řízených činností při těchto akcích.

Dostávat informace o těchto akcích dříve, alespoň čtrnáct dní dopředu, prostřednictvím hromadného e – mailu pro všechny rodiče.

Vytvoření fóra na webových stránkách mateřské školy, ve které by rodiče měli možnost komunikovat s třídní paní učitelkou. Využití fóra by rodiče uvítali v podvečerních hodinách.

Vytvořit na webových stránkách mateřské školy možnost anonymně napsat svá negativní zjištění nebo stížnosti.

Respondent C se zaměřil na osobní komunikaci a spolupráci s třídní učitelkou. Uvítal by větší vstřícnost a pochopení pedagogů.

4. Závěr

Cíl této bakalářské práce, která si kladla za úkol zjistit, jaký přínos mají podle rodičů akce pořádané mateřskou školou pro dítě, zda rodiče tyto akce navštěvují, zda mají možnost sami o nich rozhodovat, zda mají zájem je sami uspořádat a jakými způsoby se o těchto akcích dozvídají, byl splněn.

Podle rodičů jsou akce pořádané mateřskou školou pro dítě přínosné k rozvoji sociálních vztahů s vrstevníky a dospělými osobami, k rozvoji verbálních dovedností a zbavení ostychu. Dále je dítě díky akcím vedeno k zodpovědnosti za svoje jednání, dodržování pravidel a povinností, které z některých akcí vyplývají.

Rodiče akce navštěvují často a jsou s nabídkou spokojeni. Nemají možnost rozhodovat o akcích, ani je organizovat, ale tento přístup jim vyhovuje. Ani jeden z respondentů by nevyužil možnost uspořádat akci mateřské školy sám.

Rodiče se o akcích dozvídají spíše z nástěnek, webu, nebo od paní učitelky. Se způsoby informování nejsou rodiče zcela spokojeni, navrhuji jiná řešení pro jejich zlepšení.

Dalším cílem byl návrh takového adekvátního řešení rodičů, aby spolupráce s mateřskou školou byla co nejefektivnější. Rodiče navrhuji možnosti na zlepšení způsobu informování o akcích, navrhuji snížení řízených činností na akcích a apelují na vstřícnější komunikaci s třídní paní učitelkou.

Mateřská škola získala zpětnou vazbu na akce, které pravidelně pořádá, včetně návrhů na jejich zlepšení nebo změnu.

Resumé

V bakalářské práci jsem se zaměřila na téma „Spolupráce rodičů s mateřskou školou“.

V teoretické části se věnuji vymezením rodiny, jejich funkcí, role matky a otce v životě dítěte, proměnami a vývojem rodiny do současnosti a vymezením typů výchovy v rodině. Teoretická část se dále zabývá vymezením mateřské školy, vývojem preprimárního vzdělávání, vývojem spolupráce rodičů s předškolními institucemi, vymezením pojmu spolupráce rodičů s mateřskou školou a jejich legislativním zakotvením, významy a formami spolupráce rodičů s mateřskou školou.

V praktické části zjišťuji, které akce pořádané mateřskou školou rodiče navštěvují, zdali mají možnost se na nich organizačně podílet a jaký konkrétní přínos mají, podle jejich názoru, tyto pořádané akce pro jejich dítě.

Na základě rozhovorů s rodiči poskytují mateřské škole návrhy rodičů na zefektivnění spolupráce při společných akcích.

Summary

In my bachelor work, I have focused on the topic: “Co-operation of parents with Kindergartens”.

In the theoretical part, I concentrate on definition of family, its function, the role of the mother and the father in the child's life, as well as the changes and evolution of contemporary family, and on defining the types of upbringing in families. The theoretical part then deals with the definition of kindergartens, evolution of the pre-primary education, and the parental co-operation with them along with legal side of this arrangement. At the end of the theoretical part, the importance and different forms of co-operation are discussed.

In the practical part, I work on what events arranged by the kindergarten the parents attend, and if they have the possibility of part-taking during preparations, and what the parents think is the asset of these events for the children. I make suggestions on how to get more effective co-operation during these events on the basis of the parent's interviews.

Seznam použitých zkratk

MŠ – Mateřská škola

MŠMT – Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy

RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

ZŠ – Základní škola

Seznam použité literatury

1. BEČVÁŘOVÁ, Z. *Současná mateřská škola a její řízení*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. 154 s. ISBN 8071785377
2. BRUCEOVÁ, T. *Předškolní výchova*. Praha : Portál, 1996. 172 s. ISBN 80-7178-068-5.
3. ČÁP, Jan. *Rozvíjení osobnosti a způsob výchovy*. 1.vyd. Praha: ISV Nakladatelství, 1996. 302 s. ISBN 80-85866-15-3.
4. ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: Spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. 1. vyd. České Budějovice: Grada Publishing, 2013. 192 s. ISBN 978-80-247-4640-1.
5. DUNOVSKÝ, Jiří, *Sociální pediatrie: Vybrané kapitoly*. Vyd. 1. Praha: Grada, 1999, 279 s., ISBN 8071692549
6. FRANZOVÁ, Tereza. *Spolupráce mateřské školy s rodinou*. Brno, 2013. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce PhDr. Zora Syslová, Ph.D.
7. HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000, 774 s. ISBN 807178303X.
8. HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 280 s., Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1168-3.
9. HELUS, Zdeněk. *Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče*. Praha: Portál. 288 s. ISBN 978-80-7367-628-5.
10. HORKÁ, Hana a Zora SYSLOVÁ. *Studie k předškolní pedagogice*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2011. 121 s. ISBN 978-80-210-5467-7.
11. KALAFUTOVÁ, Lucie. *Proces adaptace dětí v mateřské škole z pohledu pedagogů a rodičů*. Brno, 2009. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce prof. PhDr. Milada Rabušicová, Dr.
12. KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana; PUPALA, Branislav. *Předškolní a primární pedagogika*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 455 s. ISBN 80-7178-585-7
13. KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: Co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet* 1. vyd. Praha: Grada, 2014. 256 s. ISBN 978-80-247-4435-3

14. LAŽOVÁ, Ladislava. *Mateřská škola komunikuje s rodiči: výměna informací, řešení problémů*. 1. vyd. Praha: Portál, 2013. 130 s. ISBN 978-80-262-0378-0.
15. MATĚJČEK, Zdeněk. *Co děti nejvíc potřebují*. 1. vyd. Praha: Portál, 1994. 108 s. ISBN 80-7178-006-5.
16. MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2000, 143 s. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7178-494-X
17. MERTIN, Václav; GILLERNOVÁ, Ilona. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. 2., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 2010. 247 s. ISBN 9788073676278
18. MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. 2., upr. vyd. Ilustrace Vladimír Jiránek. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011, 323 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 38. ISBN 978-808-6429-878
19. MOŽNÝ, Ivo. *Sociologie rodiny*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 1999. 251 S. ISBN 80-85850-75-3.
20. ORAVCOVÁ, Jitka, Lenka ĎURICOVÁ a Ol'ga BINDASOVÁ. *Psychológia rodiny*. 1. vyd. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2007. 365 s. ISBN 9788080834906
21. PAVLOVSKÁ, Marie, Bohumíra ŠMAHELOVÁ a Zora SYSLOVÁ. *Dějiny předškolní pedagogiky*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012. 78 s. ISBN 9788021059818.
22. PROKOPOVÁ, Jiřina. *I rodiče by měli dělat chyby*. Zdena Lomová. Praha: Portál s.r.o., 2010, 112 s. ISBN 978-80-7367-766-4.
23. PRŮCHA, Jan (ed.). *Pedagogická encyklopedie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009, 936 s. ISBN 9788073675462.
24. PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. 322 s. ISBN 9788073674168.
25. RABUŠICOVÁ, Milada, Klára ŠEĐOVÁ, Kateřina TRNKOVÁ a Vlastimil ČIHÁČEK. *Škola a (versus) rodina*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004. 176 s. ISBN 80-210-3598-6.
26. Sčítání lidu, domů a bytů: Rodinný stav obyvatel starších 15 let. *Sčítání lidu, domů a bytů* [online]. 2010 [cit. 2013-01-16]. Dostupné z: http://www.czso.cz/sldb2011/redakce.nsf/i/rodinny_stav_obyvatel_starsich_15_l et#.UQkDVR0Tlpc

27. SEDLÁČKOVÁ, Hana, Zora SYSLOVÁ a Lucie ŠTĚPÁNKOVÁ. *Hodnocení výsledků předškolního vzdělávání*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, 152 s. ISBN 978-80-7357-884-8.
28. SINGLY, François de. *Sociologie současné rodiny*. Vyd. 1. Překlad Stanislav Štech, Ludmila Šašková. Ilustrace Vladimír Jiránek. Praha: Portál, 1999, 127 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 38. ISBN 80-7178-249-1.
29. SMOLÍKOVÁ, Kateřina. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2004, 48 s. ISBN 80-870-0000-5
30. STŘELEČ, S. Rodina jako edukační prostředí. PRŮCHA, J. (ed.) *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-542-2
31. STŘELEČ, Stanislav. *Kapitoly z teorie a metodiky výchovy*. Brno: Paido, 1998, 189 s. ISBN 8085931613.
32. SVOBODOVÁ, Eva. *Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010. 166 s. ISBN 9788073677749
33. ŠVARŤÍČEK a Klára ŠEĐOVÁ. *Učební materiály pro kvalitativní výzkum v pedagogice*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2007, 175 s. ISBN 978-80-210-4359-6.
34. VOŠČEKOVÁ, Hana. *Spolupráce mateřské školy s rodinou*. Brno, 2012. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce PhDr. Zora Syslová, Ph.D.
35. Vyhláška MŠMT, č. 43/2006 Sb. s. 1, odst. 1

Seznam příloh

Příloha č.1 – přepis plného znění rozhovoru s respondentem A

Příloha č. 2 – přepis plného znění rozhovoru s respondentem B

Příloha č. 3 – přepis plného rozhovoru s respondentem C

Příloha č. 4 – přepis plného znění rozhovoru s třídní paní učitelkou

Příloha č.1 – přepis plného znění rozhovoru s respondentem A

Respondent A

Pojem spolupráce a postoj rodiče k němu

1. Co je podle Vás spolupráce rodičů s mateřskou školou?

Spolupráce, já si myslím, ta komunikace je důležitá. Když prostě, mají tady nějaké pravidla, která si může rodič přečíst, ale ta praxe je trošku je jinačí. Kde se dávají věci náhradní, jako o oblečení, kde mají být podepsaní. Je zajímavý, že na těch konzultačních minutkách, protože už jsem zažila druhou sezónu, tak to můžu srovnat, při té první, tak nám právě zdůrazňovala všechno podepisovat, je to důležitý. A letos už se to tak neupozorňovalo, a bylo hodně vidět v šatně nepodepsané věci. Ted' nevěděli, co komu patří, ted' to tam leží. A rodiče vlastně se k tomu nehlásí a učitelé – co s tím mohou dělat. To je jako logický. Takže pokud je nějaký problém, nebo něco vyvede, že to hned oznámí rodičům. Protože dostat nějakou informaci z dítěte je někdy nadlidský výkon. Když se zeptám: „Jaroušku, jak ses měl?“ – „Já nevím.“ – „A s kým sis hrál?“ – „A tak se všema.“ Aha, tak si říkám, že se zapojuje jako ke každému, jo. Vypytávám se zase paní učitelky, ale nemůže mít zase v patrnosti třicet dětí, ale když je nějaký problém – třeba jestli pěkně papá, jestli mu to nelítá všude kolem, jestli se snaží jíst příborem. Prostě pro mě jsou to důležité informace, jak se chová ve školce, protože doma se chová úplně jinak. Ke mně si zase něco jinýho dovolí, třeba když chci, aby pěkně papal. Tak si dá nohy přes sebe, takový leháro. A tady jsem viděla, že hezky sedí, pěkně papá. Dokonce, i když mu nabídli, tak seděl ještě v šatně a pěkně dojídal. Tak jsem měla radost, protože doma nepapáme. Nechce se mu. Už jsem se ho ptala, v čem je problém. Je nás tady málo, nelíbí se ti to, nebo že hraje televize. Tak nevěděl. „Nebo že nesesedíme všichni u stolu?“ Protože já mu to nachystám, ale všude lítám a něco dělám. A když bych si k němu sedla, tak je to zase asi něco jinýho. Takže pro mě je důležitá ta komunikace. Informace ohledně převlíkání, jak papá, jestli spinká, s kým si hraje, s kým se kamarádí. Tak je to pro mě důležitý, abych věděla, jak se mu v té školce líbí, protože ne vždycky vám to řekne to dítě.

2. Jak vnímáte akce nabízené mateřskou školou?

Výborný akce, musím je pochválit. Jsem z toho úplně nadšená. Děti to taky vítají. Rádi tam chodí. Víceméně je to takové setkání jiného druhu. Je tu jiný program a jim se to líbí.

Dětský den byl taky bezvadná akce, zrovna bylo škaredé počasí, takže jsme byli ve školce. Takže bylo to fajn. Trošičku ta organizovanost, člověk nevěděl, kde začínat a kde končit. Víceméně to bylo jedno. Ale ono se to nedá při tolika lidech. Víceméně člověk nevěděl, kde skončit, kde máte jakoby ten konec, kde je ta zábava. Je to bezvadný i pro ty děti, že se otrkají mezi sebou a rodiče se tak trochu poznají. Je to bezvadný pro to seznámení, takhle se potkáváme akorát v šatně, a je to přece jenom možnost toho, že si popovídáme. Takže Dětskej den, Předškolák, výborný. Veškeré aktivity, co má školka já hodně vítám. Je mi milejší, že jsou tady i ty kroužky. Jaroušek má tady vlastně svoje kamarády ze školky, ze třídy, a já nemusím ho někde vláčet přes celý Brno, kde zas je to pro něj něco novýho. Ted' je to takový stresující to převlíkání, někam dojet, zase se převléknout...

Takže toto je jako fajn, v místě školky. Je to vynikající, opravdu.

Letní slavnost, co tady byla nebo to ukončení, to je úžasný, úplně emotivní boom. Fantastický.

10. Jak jste spokojeni s nabídkou akcí MŠ?

Akcí si myslím, že je dost. Ke každému svátku jsou nějaké aktivity. Pokud nějaké chybí, uděláme si soukromou akci, třeba s několika rodiči, třeba drakiádu.

15. Jak by se podle Vás dala zlepšit spolupráce při akcích mateřské školy?

Tak ten web je výborná věc, trošičku mě napadá třeba nějaké fórum pro třídu a rodiče, spíše anonymní nebo pod heslem a můžete s učitelkou komunikovat. Spíše informativní. Pro některé rodiče by to nebylo špatné, když člověk spěchá. Já se třeba zeptám učitelky, ale některý věci potřebujete s učitelkou probrat, tak proto by fungovalo to fórum.

Možná ještě, kdyby rodiče tam mohli napsat, co by chtěli, aby se ve školce dělalo.

A ještě když by rodiče mohli napsat nějakou anonymní stížnost nebo negativní zjištění třeba někam na webu.

Faktické zapojení

3. Které akce pořádané mateřskou školou navštěvujete?

Navštěvuje víceméně všechny, které mateřská škola nabízí, kromě lyžařského výcviku. Jsme dost teď nemocní, takže to nic.

4. Jak často navštěvujete konzultační hodiny?

Konzultační hodiny navštěvuji kdykoliv jsou vypsány. Myslím, že jsou dvakrát za rok. Je teda pravda, že střídám učitelky. Každá má jiný postřeh, jinou zkušenost. Nepreferuji jenom jednu.

6. Jak často navštěvujete školní akce pořádané mateřskou školou?

Pokaždé. Není jich až tolik. Je to taková mimořádná událost, na kterou si uděláme čas. Chcete a těšíte se na to. Akce navštěvujeme. Je to památka, takže si to i zdokumentováváme. Je to fajn i pro děti, že je to něco mimořádného, samy to vycítují. Kdykoliv je vypsána nějaká akce, tak jdeme určitě.

Přínosy spolupráce

5. V čem konkrétně, podle Vašeho názoru, jsou konzultační hodiny přínosné pro Vaše dítě?

Výborný je to, když je nějaký problém, tak mě upozorní na něco, na co mám dohlédnout, na co mám dát pozor, co máme napravit, co je důležité. Například držení tužky. Nedrží špetkovéj úchop a přikládá tam ten další prst. Je pravda, že už to od loňska upravuji. Ale pořád, kdykoliv vezme tužku, automaticky to drží blbě. Vždycky se snažím tak jemně, decentně ho upozornit. Někdy se začne vztekat a ufrčne se. Paní učitelka říkala, že taky upozorňují. Ale prostě, když nedonutíte, tak nedonutíte. Lámat to taky nemá cenu.

Konkrétně jsem chtěla vědět, jestli je šance, že to bude ještě držet správně. Protože mně to taky vadí, chci, aby to držel správně. Ve škole už to bude důležité. Paní učitelka říkala, pořád upozorňovat, upozorňovat, upozorňovat. Pak už ve finále, když už to drží špatně, tak to nemá cenu. Už se to neodnaučí a pak už jenom uvolňovat. Ale byla bych ráda, kdyby se to prostě jako zvládlo. Konzultační minutky jsou výborný, že konkrétní věc si rozeberete, kde je problém, kde je potřeba zabrat a taky v čem vyniká. To je taky důležitý, když nás pochválí, protože občas je člověk unaven z toho, co má všechno napravovat.

7. V čem konkrétně vidíte přínos akcí pořádaných mateřskou školou pro Vaše dítě?

Je to dobrý v tom smyslu, že pokud je to slavnost, tak je to vystupování před velkým počtem lidí. Něco si zazpívají, ukáží něco rodičům. Děti to baví, jsou z toho nadšení a samy si chtějí trénovat. Je to průprava do školy, postupně takhle, aby už věděly. Je to miniprojekt toho, že když chci něčeho dosáhnout, tak to musí mít nějakou formu, musí se něco naučit a něco si připravit.

13. Kdo obvykle s dítětem na tuto akci dochází?

Většinou já. I manžel byl. Manžel pracuje na směny a z toho důvodu chodím více já.

14. V čem konkrétně vidíte přínos této akce (Předškolák) pro Vaše dítě?

Předškolák je výborná věc, to opravdu je to bezvadný. To si myslím, že to tady budou chválit všichni. Je to taková průprava a pro nás pro rodiče, třeba co nevíme, co by měli umět do školy, tak tady vám otevrou oči. Že už má třeba dobře tužku, že má znát základní geometrický tvary, že má znát svoje jméno a měl by se naučit třeba nějakou básničku a přede všemi pronést projev. Což třeba my jsme stydlivý, takže jako vůbec. Tak jako, že něco takovýho je, a že to musí překonávat. Kdybych tam třeba nebyla, nevím, jestli by to dokázal. Už jsem se ho taky ptala: „Bude pro tebe lepší, když tady nebudu? Ty se přede mnou stydíš?“ – „Ne, ne, mamka, mamka.“ – „Tak chceš radši s tatškou jít?“ – „To je jedno, můžete se střídat.“ A najednou se zasekne a chce se mu plakat. A ten projev už mu jako nejde.

Ale jinak ta logika, ty počty, to mu jako jde. Prostě to on opravdu jako zvládá. Vždycky dopředu ta učitelka nakousne, co se bude dělat a na co se máme připravit. Dítě ví, že má nějakou povinnost, že si má na příště něco připravit, ale musí dohlížet rodič, musí ho k tomu dotlačit.

Informovanost, zapojení rodičů

8. Jakými způsoby se dozvídáte o akcích mateřské školy?

O těch akcích je to na nástěnce i na webu. Pak doladování, co mám mít s sebou, tak s učitelkou.

9. Jakou máte možnost zapojit se do rozhodování o těchto akcích? Uvítali byste možnost uspořádat sami nějakou akci?

Nemáme. Víceméně mi to nevadí, protože z organizačních důvodů je potřeba to mít jednou daný. Vyhovuje mi tak, jak je to udělaný školou. To, že se tam nezapojujeme mně, až tak nevadí. Když potřebuji pomoc od rodičů, připravit kostým, tak to jo. Myslím si, že kdyby se zapojili do rozhodování rodiče, tak by to bylo na ztížení té akce.

Když je člověk na mateřské není problém udělat projekt a vymyslet nějakou aktivitu pro děti. Jsem ten typ, jo zapojím se, ale nedotáhnu to do konce, například zajistit místo. Pak třeba zajistit parametry, aby to bylo bezpečné pro děti.

11. Nastupuje Vaše dítě příští rok do základní školy?

Ano.

12. Máte možnost navštěvovat Předškoláka?

Ano, navštěvujeme a hojně toho využíváme. Jsou tam různé okruhy, co by mělo dítě umět. Člověka to ani nenapadne, co by měli všechno umět. Přiznám se, že jednou měsíčně vyhovuje a skupinky jsou ideální vyřešeny a paní učitelka to má perfektně vymyšlené.

Příloha č. 2 – přepis plného znění rozhovoru s respondentem B

Respondent B

Pojem spolupráce a postoj rodiče k němu

1. Co je podle Vás spolupráce rodičů s mateřskou školou?

No tak jakože řešíme tu problematiku, pokud nějaký problém má. Tak když to řeší ta učitelka s rodičem. Samozřejmě když má jít dítě do první třídy, tak informace o tom, abych věděla na čem pracovat. Prostě ty rady od učitelky jsou určitě přínosný, jako jinak ho zná než ten rodič. Takže určitě tohle, ta informativnost a řešení problémů.

2. Jak vnímáte akce nabízené mateřskou školou?

Já je vnímám dobře. Děti to baví. Člověk to tak doma neudělá.

10. Jak jste spokojeni s nabídkou akcí MŠ?

Ta nabídka je úplně bezvadná tady v té školce. Teda ta naše chodila do jiné školky a nechci pomlouvat, ale tady je to úplně nádherná oproti té předchozí. To, jak se starají.

15. Jak by se podle Vás dala zlepšit spolupráce při akcích mateřské školy?

Tak to si nemyslím. Já jako nejsem úplně ten typ, abych zatěžovala nějak ty učitelky. Myslím, že takhle je to úplně akorát.

Já: Maminky zde navrhovaly hromadné rozesílání emailů a fórum pro třídu. Jaký názor na to máte vy?

Tak tohle zrovna není můj případ, tohle bych neuvítala. Na počítač a email se podívám jednou za měsíc. Takže tohle zrovna ne.

Já nevím, jak by se dala zlepšit, nejsem odborník. Takhle mi to vyhovuje.

Faktické zapojení

3. *Které navštěvujete?*

Ona je tady teprve od září, takže to se mi moc nedařilo. Ale tam, kde se zve ta máma, tak to jsem se snažila přijít.

4. *Jak často navštěvujete konzultační hodiny?*

Když jsou ty pozvánky, tak jdu.

6. *Jak často navštěvujete školní akce pořádané mateřskou školou?*

Tak to jde. Taký v práci to někdy nejde. Mám služby od rána do večera. Tak jenom, když to jde.

Přínosy spolupráce

5. *V čem konkrétně, podle Vašeho názoru, jsou konzultační hodiny přínosné pro Vaše dítě?*

Pro dítě, já to spíš vidím jako pro sebe prospěšné. Paní učitelka je zná jinak, než já. A dozvěděla jsem se věci, který se nedozvím. Dozvím se něco novýho, protože ve školce se chová jinak, takže tohle hlavně.

7. *V čem konkrétně vidíte přínos těchto akcí pro Vaše dítě?*

Že se tak jako spolu ta školka s těma rodičema, ta učitelka s těma dětma a s těma rodičema, že se tak jako skamarádí. A že se poznají, to se mi líbí.

13. *Kdo obvykle s dítětem na tuto akci dochází?*

Já – maminka.

14. *V čem konkrétně vidíte přínos této akce pro Vaše dítě?*

Že se učí věci, co se budou brát ve škole. Jako určitě, určitě přínos vidím.

Informovanost, zapojení rodičů

8. *Jakými způsoby se dozvídáte o těchto akcích?*

Převážně z letáčků a co je napsáno na dveřích a na nástěnce.

9. *Jakou máte možnost zapojit se do rozhodování o těchto akcích? Uvítali byste možnost uspořádat sami nějakou akci?*

Tak to opravdu nevím, ale popravdě po tom netoužím.

To rozhodně ne. Na to bych neměla.

11. *Nastupuje Vaše dítě příští rok do základní školy?*

Ano. Ale chtěla bych odklad.

12. *Máte možnost navštěvovat Předškoláka?*

Ano.

14. *V čem konkrétně vidíte přínos této akce pro Vaše dítě?*

Že se učí věci, co se budou brát ve škole. Jako určitě, určitě přínos vidím.

Příloha č. 3 – přepis plného znění rozhovoru s respondentem C

Respondent C

Pojem spolupráce a postoj rodiče k němu

1. Co je podle Vás spolupráce rodičů s mateřskou školou?

Spolupráce, tak buď jako výchova s tím dítětem anebo jako přesně nevím. Nebo jako to, že donesete toaletní papír, nějaký papíry, ubrousky pastelky, plastelínu.

2. Jak vnímáte akce nabízené mateřskou školou? Myslím tím Předškoláka, Letní slavnosti, Mikuláše, vánoční setkávání a Dětský den.

A v jakém smyslu jak to vnímám?

Já: Jestli to vnímáte pozitivně, negativně, co byste změnila.

Jako pozitivně, ale určitě bych změnila přístup. Většinou co jakoby znám ve školkách, tak ty akce se dějí v tom, že jako děti se to učí dýl dopředu, je to propracovaný, jsou tam buď nějaký pohádky, nebo něco. Ten styl je tu velmi zvláštní, že mi přijde takový pořad ten Mikuláš na stejný brdo a nelíbí se mi to. Třeba ta Mikulášská nebo vánoční přehlídka, nevím, jestli je to ve všech třídách stejný, ale tady opravdu jsem nadšená nebyla. Šla jsem tam kvůli tomu dítěti, ale nelíbilo se mi to. Ani trošičku a některý ty, jakoby, to co bylo v tom dělnickém domě tak je to hezký, ale, vím, že jedna maminka už to řešila, proto jsem to pak už neřešila, s paní ředitelkou, že jí řekla, jestli by nešlo, že by se komunikovalo - jakoby ty maminy, že by nějaký to představení, že to dítě bude samo něco třeba přednášet. Nebo jako prostě nějak celá ta třída, ale je to vesměs takový, že ... taky takový malý zklamání, někdy.

10. Jak jste spokojeni s nabídkou akcí MŠ?

I jo.

15. Jak by se podle Vás dala zlepšit spolupráce při akcích mateřské školy?

Určitě aby učitelky informovaly více rodiče, nebo nějak jim to sdělily. Taková nějaká, nevím, jak to mám říct, to jsem řešila i dneska ohledně ovoce. A ony mi řeknou, na všechno ty učitelky odpoví: „No jo, ono se s tím nedá nic dělat.“

Třeba jsme se dozvěděli, vlastně syn byl týden doma, byl nemocný, a přišli jsme v pondělí a syn byl hrozně zklamanej, protože vždycky jsme řešili masky, a bylo maškarní v té třídě. A vlastně jsme se to dozvěděli, až jsme přišli, takže jsme nic neměli. A neměl celý týden, protože jsem měla hodně práce a už jsme to nezvládli udělat. Takže bych řekla, že učitelé nekomunikují s těmi rodiči. Že je to pro ně jako obtíž. Což tady ale nebylo pár let zpátky. Mě přijde, že se to zhoršilo poslední dva roky. Že to tady jde od desíti k pěti.

Určitě bych uvítala rozesílání emailů, taky nemám čas se na tu nástěnku koukat. Já vím, že většina lidí internet nepoužívá, ale spousta ano. Víím, že pak najednou jsem se dozvěděla, že už byl dávno zápis. A vždycky tím, že to bylo na té nástěnce a bylo to tam vytisnutý velkým, a dívám se, a pak mi paní ředitelka řekla, že to je na internetových stránkách. A já vždycky, když tam vlezu, tak nanejvýš odhlásit dítě z obědů. Jinak se dívám tady na nástěnky, ale tady to nebylo na nástěnce, jenom na těch internetových stránkách. Tak jsem z toho byla dost v šoku. Nakonec paní ředitelka vyšla vstříc, ještě ho vzala, ale řekla, že jinak to místo měla správně dát někomu jinému.

Faktické zapojení

3. Které akce mateřské školy navštěvujete?

Vánoční setkávání, Mikuláše, vesměs se snažím všechno.

4. Jak často navštěvujete konzultační hodiny?

Já to mám s prací, že s toho mám nával a nemůžu, a s toho je volno jako třeba teď. Teď mají všichni chřipky a ba naopak všichni to ruší, jinak bych taky dneska měla být do pěti v práci, ale na co tam budu sedět, když nikdo nepřijde.

6. Jak často navštěvujete školní akce pořádané mateřskou školou?

Já bych řekla, že všechny, když to jde.

Přínosy spolupráce

5. *V čem konkrétně, podle Vašeho názoru, jsou konzultační hodiny přínosné pro Vaše dítě?*

Ten přínos tam vesměs jako...

Já: Jestli vůbec nějaký přínos cítíte.

Ne. Necítím. Všechno, co jsem řešila s paní učitelkou, bylo vesměs buď stížnost na to dítě. Ale to dítě je vždycky jiný ve školce a jiný doma. Já se vždycky snažím zasáhnout, ale Maruška je třeba úplně jiná než Mareček, a vím, že teď je Marek zlobivý. Když jsou tady tlupa, tak prostě zlobí a neovlivníte to.

7. *V čem konkrétně vidíte přínos těchto akcí pro Vaše dítě? Jestli ho tam tedy vidíte.*

To zas jo, protože se snaží, a Maruška ta byla vždycky stydlivá, ale Mareček se vždycky na ty akce těšil. Takže vím, že on se snaží a chce. Těší se, že to uvidí maminka. Takže je takovej soutěživý, tak to bych řekla, že jo.

12. *Máte možnost navštěvovat Předškoláka?*

Mám, ale nechodíme tam, protože mám starší dceru doma, a když je možnost, tak jsem raději doma. Protože manžel jezdí až večer, někdy ani ne. Takže jsem vesměs s nima na to učení sama. Dcera nechodila do Předškoláka, protože Mareček byl miminko, a hlídání nemáme vůbec. Takže z časových důvodů to absolutně nestíhám.

13. *Kdo obvykle s dítětem na tuto akci dochází?*

-

14. *V čem konkrétně vidíte přínos této akce pro Vaše dítě?*

-

Informovanost, zapojení rodičů

8. Jakými způsoby se dozvídáte o těchto akcích?

Většinou z nástěnky.

9. Jakou máte možnost zapojit se do rozhodování o těchto akcích? Využila byste možnost uspořádat akci sama?

Ne.

Sama něco uspořádat, spíš se jakoby zapojit, kdyby se zapojilo více rodičů, tak snad ano. Ale sama... Já bych to určitě nezvládla.

Většinou vím, že ostatní školky to řeší dopředu. Přijde mi, že když dítě onemocní na 14 dnů, a pak přijdu a najednou se to dozvím, tak je to takový složitější, no.

11. Nastupuje Vaše dítě příští rok do základní školy?

Ano.

Příloha č. 4 – přepis plného znění rozhovoru s třídní paní učitelkou

1. Jak dlouho pracujete ve školství?

20 let.

2. Změnila se, podle Vás, forma spolupráce rodičů s mateřskou školou za dobu Vašeho působení? A jak?

Řekla bych, že je to pořád stejné. Formy jsou pořád stejné. Rozdíl bych řekla, že je v tom, že někteří rodiče jsou více vstřícnější a štedřejší v těch materiálových stránkách. Ale jinak je to stejné.

3. Jaký přínos mají akce pořádané mateřskou školou pro dítě? Pro rodiče? Pro mateřskou školu?

Určitě jsou přínosné. Prohloubí se vztahy mezi rodiči a učiteli a celým personálem mateřské školy. Je to velmi přínosné, rodiče si akce pochvalují, rádi se zúčastňují všech akcí, co škola organizuje a zůstávají tady do konce, řekla bych, až přesčas, líbí se jim tady.

Poznaří se mezi sebou, rozvíjí se vzájemné vztahy mezi rodiči a dětmi, celou třídou a kolektivem. Jsou to vždycky příjemné chvíle.

4. Je nějaká forma spolupráce, která podle vás chybí v nabídce akcí vaší MŠ?

Nemyslím si.

5. Je podle Vás nějaký způsob jak zařídit, aby spolupráce rodičů s mateřskou školou byla efektivnější?

To tedy nevím, jaký způsobem ještě zařídit ... Jedině bych viděla cestu přes děti. Když se děti dobře cítí, tak říkají rodičům o svých zážitcích ve školce, a to působí na rodiče. Rodiče jsou potom aktivnější a více důvěřují školce a o tu spolupráci se snaží. Takže vidím způsob skrz děti.